

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Резонанс

Передрук матеріалів дозволяється лише
після погодження з СІАЗ: siaz@pochta.ru

№ 99

27 грудня 2012 р.

РЕЗОНАНС

**Бюлетень матеріалів оперативної інформації електронних видань
Додаток до журналу "Україна: події, факти, коментарі"**

№ 99 2012

Для керівників та їхніх референтів

Засновники

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія:

В. Горовий (заступник головного редактора, науковий керівник проекту)
Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна

Заснований у 2003 році
Виходить двічі на тиждень

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz@pochta.ru
www.nbu.gov.ua/siaz.html

Передрук — тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2012

ЗМІСТ

У центрі уваги 4

Аналітичний ракурс

Пальчук В.

Підсумки 2012 року: актуальні теми політичного життя країни **16**

Кулицький С.

Оцінка перспектив розвитку зовнішньо-економічної діяльності галузей українського машинобудування **34**

Законодавча влада 49

Виконавча влада 55

Політика 65

Економіка 68

Економіка України в контексті
світових кризових тенденцій. **72**

Шановні колеги!

Від щирого серця вітаємо Вас із наступаючим
Новим роком та Різдвом!

Бажаємо, щоб Новий рік для Вас був наповнений теплом і злагодою,
любов'ю і радістю, успіхами і новими досягненнями,
добробутом і стабільністю!

Зичимо Вам творчого натхнення, здійснення професійних планів
та усіх мрій і задумів.

Із сподіванням на розвиток нашої співпраці,
колектив Національної юридичної бібліотеки,
Служби інформаційно-аналітичного
забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського

У ЦЕНТРІ УВАГИ

З виступу Президента України В. Януковича на засіданні Ради регіонів 25 грудня 2012 р.

...Перш за все, у 2012 році тривали переговори з нашими сусідами і стратегічними партнерами – з ЄС, країнами СНД. Йшло формування економічних «правил гри» на довгострокову перспективу.

Було парафровано Угоду про зону вільної торгівлі та політичну асоціацію з Євросоюзом, ратифіковано Угоду про зону вільної торгівлі з країнами СНД.

За великим рахунком, це унікальна подія для України, яка відкриває шлях до реалізації ідеї спільного простору розвитку, де Україна відіграватиме роль єднальної ланки між ЄС та країнами євразійського регіону.

Реалізовано безпрецедентну за обсягами інвестицій та кількістю інфраструктурних проєктів програму підготовки до Євро-2012.

Спільно з Польщею ми успішно провели європейський чемпіонат з футболу і отримали визнання світу як добрі господарі. А подія була, без перебільшення, світового значення.

Але поряд із цим хочу відмітити і той унікальний досвід, який ми отримали вперше за роки незалежності при здійсненні такого великого проєкту. Цей досвід масштабних програм розвитку, які дають системний ефект для усієї економіки країни, нам треба буде використати і в подальшому дивитися, як нам розгорнути великі інвестиційні проєкти у країні, які позитивно впливатимуть на економіку і життя людей.

Створення нової інфраструктури країни, проведення структурної перебудови економіки, трансформації оборонно-промислового комплексу, формування національної інфраструктури культури та здорового способу життя, створення сучасного житлово-комунального сектору – це неповний набір тих напрямків, якими нам треба буде займатися.

У 2012 році були розгорнуті широкомасштабні реформи за напрямом дерегуляції та спрощення умов ведення бізнесу,

реалізовано пакет соціальних ініціатив, розпочато реформи у сфері стимулювання розвитку реального сектору економіки та охорони здоров'я.

Почала роботу Конституційна Асамблея. Ця новація забезпечує широкий і фаховий діалог щодо глибоких конституційних змін, оптимізації політичної системи, створення нових засад розвитку самоврядування, судової системи, інститутів прямої демократії. Переконали, що часи, коли зміни до Конституції вносились лише під впливом політичної кон'юнктури, як результат компромісу вузького кола політичних лідерів, назавжди відійшли в минуле.

Ми повертаємо Конституції глибокий історичний зміст – бути основою національної самоврядності в якості «суспільного договору» щодо нашого майбутнього, стосунків громадян і державної влади, гарантій і прав для кожного громадянина, перспектив розвитку України як складової сучасної європейської цивілізації.

Нарешті, в цьому році відбулись вибори до Верховної Ради України сьомого скликання.

Громадяни обрали парламент на новій законодавчій основі, віддавши свої голоси не лише партіям, але й кандидатам у мажоритарних округах.

...Маю надію, що Верховна Рада буде більш відповідальною за результати діяльності. Адже за кожною парламентською партією і за кожним депутатом від мажоритарного округу – тисячі виборців, які розраховують на чесну і відповідальну роботу.

...Парламентська виборча кампанія відбулась практично в усіх регіонах цивілізовано і в демократичному форматі. Як я казав, були поодинокі окремі випадки, з якими ми також повинні розібратися і зробити відповідні висновки.

...Реалізуючи курс на модернізацію України, ми тісно пов'язували наші національні плани з економічними фінансовими очікуваннями міжнародної спільноти. На жаль, мушу констатувати: 2012 рік не виправдав надій світової спільноти на позитивний поворот.

Продовжує накопичуватись негативний кризовий потенціал у світових економічних центрах, що особливо проявляє себе

в економіці Європейського Союзу. Після буремних подій в Північній Африці та на Близькому Сході, що тривалий час сприймалися багатьма як початок модернізаційних змін, ситуація в цих регіонах загострюється та загрожує новими потрясіннями.

Посилюються відцентрові тенденції практично в усіх куточках світу.

На фоні загострення соціальних проблем та економічного песимізму все більш відчутним стає вплив старих ідеологічних кліше – націоналізму, націонал-соціалізму, авторитарних утопій з їх надією на одного, як кажуть, «вождя-рятівника». Це також зараз відмічається.

Світовий бізнес, стикнувшись з новими ризиками, згортає свою активність навіть у відносно стабільних економіках, намагається врятувати свої фінансові ресурси і не поспішає інвестувати в нові технології та виробництва.

Відповідно, національний капітал все сильніше відчуває дефіцит кредитно-інвестиційної підтримки та перспективного партнерства.

Про що свідчать всі ці тенденції? Які висновки ми маємо зробити для України?

Перш за все, маємо усвідомити, що в найближчі роки національні уряди і бізнес будуть вимушені більшою мірою покладатись на власні сили та можливості, проводити максимально прагматичну політику.

Використовувати зовнішні можливості не стільки для розгортання свого зовнішнього впливу, скільки для посилення своїх позицій у власній економіці, на внутрішньому ринку та на ринках своєї традиційної присутності.

По-друге, майбутнє кожної країни залежатиме від ефективної реалізації модернізаційних стратегій в умовах глобальної кризи, від швидкості та якості змін.

Зволікання, очікування кращої кон'юнктури – це шлях до нових криз. Лише прискорені зміни, рішучість дій та забезпечення широкої соціальної підтримки, широкої національної громадянської «платформи реформ» забезпечать успіх.

Хочу підкреслити – така підтримка потрібна усім без винятку напрямкам модернізації – від сектору безпеки та медицини, до освіти та широких підприємницьких кіл.

Маємо зробити все, щоб справа реформ була не просто «політикою від держави», а справою і переконанням кожного активного громадянина.

І *по-третє*, ключового значення набуває конкуренція за ефективну, по-справжньому людяну, гуманістичну організацію суспільства.

Не лише економіка, але й справедлива система соціального захисту, правова захищеність людини, її творча та професійна самореалізація, якість життя, духовно-культурна насиченість визначатимуть конкурентоздатність національного розвитку, роль і місце держави в майбутньому післякризовому світоустрої.

Тому просвітницька та культурна політика набувають ключового значення у процесі модернізації.

...Мусимо визнати: плани по забезпеченню зростання економіки, ефективним реформаторським змінам Уряд реалізував не в повній мірі.

Навіть за умов відносної стабільності маємо дуже тривожні сигнали уповільнення економічної активності.

Результати роботи економіки у 2012 році значно гірші, ніж прогнози, що робилися рік тому. Вони гірші за показники, які були закладені при формуванні бюджету держави на поточний рік.

За попередніми оцінками Уряду, за рік очікується зростання ВВП на рівні до 1 %. Тоді як бюджет 2012 року закладався під зростання ВВП на 3,9 %.

Як наслідок, бюджетний рік завершуємо з очікуваним дефіцитом на рівні 2,6 % ВВП, який є дещо вищим за цільовий показник у 1,7 %, що закладався під час затвердження бюджету у минулому році.

Безумовно, є дуже багато країн, в яких ці показники набагато гірші. Але тішити себе цим ми не маємо права.

Найпростіше було б списати все на те, що не виправдалися оптимістичні очікування більшості міжнародних експертів щодо ослаблення світової фінансової кризи.

Такі аргументи, до речі, часто і лунають. Частково, можливо, це й правда. Скоріш за все, це правда, але лише частково.

Чи зможемо ми стверджувати, що було зроблено усе, щоб мінімізувати ризики світової кризи в Україні? Вважаю, далеко не все.

Перш за все, зверну увагу на той очевидний факт, що характер і вплив кризових процесів у 2012 році – інші, не такі, як ми очікували, не такі, як спостерігались впродовж 2008–2009 рр.

Частково вдалося уникнути низки значних внутрішніх ризиків. З одного боку, є позитиви стабільності. Значно посилилася стійкість фінансово-банківської системи. Спільними зусиллями вдалося нівелювати спекулятивну атаку на гривню, зберегти стабільність національної валюти. Практично відсутнє зростання цін, що значно пом'якшує негативну соціальну «ціну» кризи.

За останні роки зроблено чимало для оновлення інфраструктурних галузей. Відновлено зростання інвестицій.

В умовах глобальної фінансової нестабільності Україна залишається привабливою для іноземних інвесторів.

Завдяки значним зусиллям держави вдалось підтримати позитивну динаміку соціальних показників.

Протягом року проведено кількаразове підвищення соціальних стандартів – прожитковий мінімум для різних категорій зріс на 10-15 % порівняно з 2011 роком, відповідно зросли мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія.

Підвищено рівень пенсійних виплат для окремих, найбільш соціально вразливих категорій населення – інвалідів-ліквідаторів аварії на ЧАЕС, інвалідів війни, дітей війни. У результаті середня пенсія за 9 місяців виросла майже на 15 %.

Але з іншого боку, маємо деякий застій в економіці з втраченою темпів зростання.

Спад виробництва експортоорієнтованих сировинних секторів поширює негативний вплив практично на всю вітчизняну економіку. Цей спад набуває системного характеру, і його не зупинить формальне покращення зовнішньої кон'юнктури. Гальмування стає дедалі відчутнішим. Наявність тенденцій до скорочення робочих місць, неоплачувані відпустки, затримки із виплатою заробітної плати – ми з цим у нашій новітній історії дуже часто стикалися. На жаль, зараз такі тенденції вже з'явилися. Це такі своєрідні штрихи сьогодення. Падіння доходів експортерів, яке поступово поширюється на всю економіку, – це падіння випробує на міцність

банківську систему. Зменшення валютних надходжень поглиблює дефіцит платіжного балансу та посилює напруженість на валютному ринку.

Вихід на автоматичне відшкодування ПДВ понад половини експортерів – безумовно, це досягнення. Та чи достатньо цього кроку для того, аби сприяти конкурентоспроможності наших експортерів у посткризовій глобальній економіці?

Чи запроваджено ефективні механізми державної фінансової підтримки експортерів?

...У найближчій перспективі нас не чекають на світовому ринку з розпростертими обіймами, тим більше – з новою продукцією. Нам треба поспішати.

Конкуренція буде не просто жорсткою – вона буде жорсткою. Адже ціна питання – це виживання не лише молодих національних економік, а навіть і провідних центрів зростання.

Тому маємо навчитися жити в умовах значного зменшення ваги експортного чинника. Місткий внутрішній ринок, незадоволений попит на товари споживчого та інвестиційного призначення, значний резерв імпортозаміщення – ось головний потенціал для економічного зростання в Україні.

Нам потрібно нарешті усвідомити – не експортні прибутки будь-якою ціною, а економічний, якщо хочете, патріотизм, збільшення, збереження домінуючої позиції національного капіталу, брендів вітчизняного виробника, навіть за участі іноземного капіталу, – це шлях до нових доходів і нової економічної якості.

...Частка українських товарів на внутрішньому ринку продукції машинобудування – лише 15 %. Про легку промисловість я навіть не буду згадувати... Ми з вами знаємо, яка проблема. Тому ми повернулися зараз до створення Міністерства промислової політики, ми ввели посаду Віце-прем'єр-міністра, який буде займатися базовими галузями економіки. І це невипадково. Це той недолік, який нам треба найближчим часом подолати.

Приклад, який просто очевидний: чому, маючи власний прототип високошвидкісного потягу, кошти вкладали не в налагодження його серійного виробництва, а у придбання

імпортової техніки? Що, нам не було зрозуміло, що ця техніка не пристосована до наших умов експлуатації до кінця? Не кажучи вже про інтереси нашого товаровиробника, нашої економіки.

Як задіяне вітчизняне сільгоспмашинобудування у вирішенні завдань технічного переоснащення українських агровиробників? Коли врешті-решт ми почнемо будувати наші українські комбайни? Що зробили у цій сфері Міністерство аграрної політики та продовольства разом з Міністерством економічного розвитку та торгівлі? На це питання також треба дати відповідь.

Я вже неодноразово звертав увагу на те, що згідно оцінок наших науковців, потенціал відновлювального зростання на основі сировинної експортної моделі буде швидко вичерпаний.

У зв'язку з цим формування сприятливих умов для інвестування у структурні зрушення у 2013 році є необхідною умовою подальшого стійкого економічного зростання.

Тому прискорення модернізації традиційних експортних галузей має супроводжуватись і більш активним реінвестуванням у галузі з високою доданою вартістю.

...Повертаючись до пріоритетів наступного року, відзначу наступні:

Перше. Розвиток реального сектору та внутрішнього ринку як основи впровадження нової економічної моделі зростання передбачають активну політику імпортозаміщення, широке впровадження механізмів державно-приватного партнерства.

Вимагаю від Уряду спрямувати зусилля на подолання проявів недобросовісної конкуренції.

Суттєвою складовою стратегії імпортозаміщення є політика енергозбереження, забезпечення зростання питомої ваги власних енергетичних ресурсів, включаючи нетрадиційні та відновлювані джерела енергії.

Вважаю, що ці орієнтири мають бути серед визначальних у галузевих, регіональних стратегіях, а також при розробці національних проектів.

Розвиток реального сектору потребує нових інструментів залучення коштів і стимулювання кредитування економіки. Дотепер невідпрацьований ефективний механізм залучення

заощаджень наших громадян до інвестування в реальний сектор економіки.

Наявні інструменти у цій сфері є недостатніми. Значний ресурс знаходиться поза межами банківського сектору і не працює на економіку держави.

У цій сфері потрібна тісна співпраця Уряду, Національного банку і новоствореного Міністерства доходів та зборів. Тим більше, що багато підготовлених ініціатив мають дійсно прогресивний характер і потребують спільної реалізації, такі, наприклад, як трансфертне ціноутворення.

Потрібне «перезавантаження» підходів до національних проєктів. Я вчора про це казав, але не буду зараз багато говорити.

Слід визнати, що реалізація цієї продуктивної ідеї виявилась малоефективною та перетворилась на формальну кампанію щодо залучення іноземних інвесторів.

Національні проєкти мають стати «точками зростання» для економіки, в основі якого – в першу чергу інтереси національної економіки, національного бізнесу та територій.

Друге. Послідовна реалізація політики соціальної справедливості. Наголошую, що підвищення соціальних стандартів повинно продовжуватись, а для цього необхідно забезпечити позитивну динаміку економіки та збільшувати можливості держбюджету. В умовах жорстких бюджетних обмежень має відбуватися вдосконалення організації соціальної сфери, посилення адресності соціальних видатків та фокусування роботи на ранньому виявленні проблем у сім'ях і своєчасному наданні якісних соціальних послуг.

На часі – модернізація політики зайнятості, яка має бути адекватною потребам структурних зрушень в економіці.

Наступний рік пройде під знаком реалізації нового закону про зайнятість. Ми якісно змінимо підходи до стимулювання створення робочих місць, передусім для найбільш вразливих на ринку праці категорій: молодь, інваліди, люди передпенсійного віку.

У наступному році буде продовжено зусилля по стабілізації Пенсійного фонду та формування джерел для наступних підвищень пенсійних виплат.

Пріоритетом реформи системи охорони здоров'я має бути становлення дієвої системи екстреної медичної допомоги та розбудова мережі первинної медичної допомоги у всіх регіонах.

У пілотних регіонах – Вінницька, Дніпропетровська, Донецька області, м. Київ – повинні бути запроваджені нові моделі бюджетного фінансування медичних закладів як основа для підвищення якості меддопомоги.

Необхідно «запустити» інструменти державно-приватного партнерства в соціальній сфері, передбачені прийнятим два роки тому законом.

Окреме питання – підвищення рівня залученості приватних компаній до соціально значущих проєктів. Соціальна відповідальність має стати синонімом успішності бізнесу як великого, так і середнього.

Третє. Послідовне продовження політики дерегуляції, насамперед – здешевлення витрат бізнесу на дотримання обов'язкових регулятивних процедур. Наголошую: йдеться про фактичне поліпшення умов для ведення бізнесу.

Адміністративний пресинг, з яким сьогодні стикаються підприємці, не має нічого спільного зі стратегією дерегуляції, визначеною Програмою реформ.

За останній рік прийняті законодавчі акти спостили процедури ведення бізнесу та запровадили більш цивілізовані правила гри, але ці закони на практиці не завжди працюють. Тому нам треба підходити до цих питань дуже-дуже принципово. І повірте, не треба чекати, коли ми почнемо на цю тему жорстку розмову з виконавцями. Тому я прошу, Микола Яновичу (Азаров), провести аналіз цих питань разом з Акімовою, головами ОДА, подивитися, чому не працюють ці закони в повному обсязі.

Зокрема це стосується Закону «Про містобудівну діяльність», реалізація якого багато в чому залежить і від місцевої влади.

Відбувається із затримкою відкриття центрів надання адміністративних послуг. Тому я просив би звернути увагу на необхідність повноцінного вирішення цього питання.

Ставлю Уряду завдання, щоб бізнес реально відчув зменшення тиску контролюючих органів, а Україна в цілому значно поліпшила свій рейтинг в оцінці легкості ведення бізнесу та увійшла в ньому до сотні найкращих країн.

Четверте. Практична реалізація нової регіональної політики.

Вона передбачає перехід регіонів та громад до системного освоєння власних ресурсів на стратегічних засадах, поширення міжрегіональної співпраці.

На жаль, Держбюджет-2013 практично не містить вирішення цих завдань. Викликає суттєві запитання обґрунтованість розподілу цільових коштів на заходи соціально-економічного розвитку окремих територій. Коштів, виділених у державному фонді регіонального розвитку для прямого бюджетного фінансування проблем розвитку регіонів – один мільярд гривень, далеко недостатньо.

У наступному році передбачено впровадження нового механізму функціонування державного фонду регіонального розвитку, а саме залучення під державні гарантії кредитів, що використовуються для реалізації його завдань і заходів. Ми на цю тему з вами, Сергій Геннадійович (Арбузов), багато говорили.

Тому я прошу Уряд не зволікати з визначенням порядку здійснення відповідних запозичень та відпрацювати його з регіонами для забезпечення максимальної ефективності роботи такого механізму.

Окремо хочу зазначити: регіональні програми та стратегії мають реалізовуватись синхронно із завданнями Національного плану дій.

Ефективність їх впровадження великою мірою залежить від того, як враховуються конкретні потреби і запити населення регіону, як використовується потенціал місцевого бізнесу.

Вважаю обов'язковим запровадження регулярних моніторингових регіонального розвитку, які б на основі соціологічної і статистичної інформації дозволяли вимірювати «температуру розвитку» по кожній актуальній проблемі – від бізнес-клімату до стану справ з медичними, соціальними та іншими послугами.

П'яте. Один з ключових напрямів подальшого реформування – аграрний сектор. Реформування цієї сфери має полягати

в поширенні ефективних форм господарювання у сільськогосподарському виробництві, розвитку кооперативних засад, модернізації державної допомоги.

Ми черговий раз продовжили мораторій на продаж сільгоспземель. Проте відстрочка, нарешті, має бути дійсно використана для створення умов для повноцінного впровадження ринку землі.

У цьому ж контексті – реалізація пакету заходів по розвитку сільських територій, про що ми неодноразово говорили на засіданнях Уряду та Ради регіонів.

Шосте. Незважаючи на попередні спроби, за залишковим принципом реалізується політика в царині освіти, культури, науки. Вимагаю від Уряду перейти від слів та формальних рішень до реалізації конкретних проектів у цій сфері.

Розвиток університетів, впровадження нових підходів до реалізації наукових досліджень на конкурсній основі, формування сучасного культурного медіа-простору на основі телеканалу «Культура», національної мережі електронних бібліотек, розвиток музейної справи та популяризація нашої спадщини, створення спільно з регіональною владою сучасної матеріальної бази для закладів дошкільних та середніх шкіл – це неповний перелік заходів, які ми маємо реалізувати в наступному році.

Нерозкритим залишається потенціал народної творчості.

У цих питаннях я буду непохитним – тому, будь-ласка, вже на наступній Гуманітарній раді чекаю від профільних міністрів звіту про стан справ у своїх сферах та чіткі плани дій по модернізації гуманітарної сфери в цілому.

Ми дуже багато говорили про відродження культури та духовності; настав час вам самим довести свою спроможність бути менеджерами у цій святій царині.

Сьоме. Серед пріоритетів – подальша реформа сектору безпеки. Завершена розробка цілої низки концептуальних документів, зокрема щодо реформи армії, правоохоронної сфери.

Навіть за умов дефіциту бюджетних коштів будемо винаходити можливість проведення цих змін.

Окрема проблема – подальше реформування оборонно-промислового комплексу.

Досить безплідних дискусій. Вже в наступному році має бути проведена глибока реорганізація цієї галузі, вона має стати складовою національної економіки.

Зволікання з подальшою реформою комплексу може привести до непоправних втрат.

Чекаю від профільного комітету при Президентові України конкретних пропозицій до плану дій на наступний рік вже найближчим часом та від Міністерства оборони і, безумовно, «Укроборонпрому».

Восьме. Очевидною є вимога раціонального використання бюджетних коштів у 2013 році.

Схвалений у грудні бюджет на наступний 2013 рік не може влаштувати нікого. Його головне завдання не допустити погіршення соціального захисту громадян в умовах складної економічної ситуації.

Оскільки бюджетний ресурс є обмеженим, його необхідно спрямовувати на реалізацію пріоритетних напрямків реформ та впровадження соціальних ініціатив.

За результатами роботи економіки у першому кварталі бюджет необхідно буде переглядати.

Крім того, контроль за використанням бюджетних коштів у наступному році повинен стати пріоритетом у діяльності Уряду. Я цього очікую і очікую конкретних пропозицій у цьому напрямку. Конкретних, не тієї писанини, яка у нас є, як кажуть, «на корзину», яка потрапляє в правоохоронні органи і там як розчиняється, а конкретних заходів. Я чекаю.

Це питання також буде під моїм пильним контролем. Тому що ми кожна бюджетну гривню повинні високо цінити.

Більшою мірою це буде бюджет виживання. А якщо й розвитку, то лише на основі суцільної економії.

У ньому закладено зростання соціальних стандартів, зокрема прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати на 7,4 %, тоді як інфляція на 2013 р. прогнозується на рівні 4,8 %.

У зв'язку з обмеженістю бюджетних ресурсів для стимулювання економічного розвитку буде задіяний альтернативний механізм залучення інвестиційних коштів під державні гарантії – до 50 млрд грн.

Дев'яте. Продовжить свою роботу Конституційна Асамблея, яка, маю надію, підготує концепцію та конкретні пропозиції щодо змін до Основного закону. Першочергова увага має бути приділена розширенню можливостей громадян впливати на владу. Зокрема, їх права брати участь у прийнятті рішень органами місцевого самоврядування.

Належне місце в Основному законі мусить отримати громадянське суспільство.

Зокрема, це стосується гарантій свободи мирних зібрань, діяльності окремих категорій громадських об'єднань, місцевих референдумів, участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення тощо (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2012. – 25.12.*)

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Пальчук В., наук. співроб., канд. наук з соц. комунікацій

Підсумки 2012 року: актуальні теми політичного життя країни

2012 рік був насичений важливими для України подіями. Значна увага експертів приділялася пов'язаним з передвиборною кампанією політичним процесам (формуванню партійних списків, об'єднувачих процесів у середині опозиційних сил, вибудуваній тактиці партії влади, різним політичним проектам тощо). Не зважаючи на задекларовану багатовекторність української політики, значний блок тематичного наповнення національного інформаційного простору належав відносно України з РФ та ЄС, вирішенню газових проблем, пошуку шляхів диверсифікації джерел енергоресурсів та ін. Вирізнявся в експертному середовищі окремих масив інформації стосовно питань, пов'язаних з формуванням і організацією діяльності Конституційної асамблеї, яка

займається підготовкою змін до Конституції України. Судові справи проти колишніх урядовців Ю. Тимошенко, Ю. Луценка та інших залишалися актуальними, зокрема, з огляду на позицію ЄС щодо цього питання, стану демократії в Україні, необхідність реформування вітчизняної судової системи. Також в українському суспільному житті відбулася знакова подія: в Україні успішно пройшло Євро-2012. Виходячи з цього, важливі теми 2012 року можна згрупувати в ряд окремих інформаційних блоків.

Зокрема, значна увага політологів була зосереджена на розвитку подій, пов'язаних з перебігом *парламентських виборів*, які відбулися **28 жовтня**. Як відомо, вибори проводилися за змішаною системою – по 225 народних депутатів обираються за партійними списками і в мажоритарних округах. Прохідний бар'єр для партій за партійними списками на цих виборах становить 5 %. Головною інтригою цієї події для експертів став прогноз майбутньої конфігурації та співвідношення політичних сил у новій ВР України після завершення виборчих перегонів. У цьому контексті справдилися прогнози експертів щодо досягнення кращих результатів на виборах партією влади, зокрема за рахунок мажоритарної складової парламентських виборів. Відповідно до відомостей ЦВК про підрахунок голосів виборців по загальнодержавному багатомандатному виборчому округу, Партія регіонів набрала 30 %, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» – 25,54 %, політична партія УДАР (Український Демократичний Альянс за Реформи) В. Кличка – 13,96 %, Комуністична партія України – 13,18 %, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода» – 10,44 %. Не пройшла до парламенту політична партія Н. Королевської «Україна – Вперед», якій на старті виборчої кампанії прогнозували подолання 5 % бар'єру – вона набрала 1,58 %.

Не обійшлися вибори без порушень процедури підрахунку голосів. У результаті цих порушень ЦВК не вдалося встановити результати виборів у 5 одномандатних виборчих округах: № 132 (Миколаївська область), № 94 (Київська область), № 194 і № 197 (Черкаська область), № 223 (м. Київ). У них планується проведення перевиборів.

На сайті «Української правди» висвітлена загальна картина конфігурації політичних сил, що пройшли до парламенту за результатами виборів. Так, Партія регіонів здобула 185 мандатів (41,11 %), з яких за партійними списками налічується 72, за мажоритарними – 113. ВО «Батьківщина» отримала 101 мандат (22,44 %) – за партійними списками – 62, за мажоритарними – 39. Самовисуванці отримали 43 мандати (9,56 %). Відповідно УДАР – 40, 34 і 6, що становить – 8,89 %, ВО «Свобода» – 37, 25, 12, що становить – 8, 22 %, КПУ – 32, 0 і 7.11 %, Єдиний центр – 3, 0, 3 і 0,67 %, Народна партія – 2, 0, 2 і 0.44 %. Союз – 1, 0, 1, і 0.22 %, Партія Олега Ляшка – 1, 0, 1 і 0.22 %.

Практичного значення для політологічних досліджень експертів під час парламентських перегонів набув процес об'єднання опозиційних сил. Об'єднання відбулося на базі політичної сили ВО «Батьківщина», до якого ввійшли сім партій: «Батьківщина», «Фронт змін», «Народний рух України», «Громадянська позиція», партія «За Україну», партія «Реформи і порядок» та партія «Народна самооборона». Долучилася до об'єднаного процесу опозиційних сил партія ВО «Свобода», яка ініціювала тактику «походу на вибори двома колонами від ВО «Батьківщина» та ВО «Свобода», а також узгодження єдиних кандидатів на мажоритарні виборчі округи від цих політичних сил.

Увагу українського суспільства привернуло і ***втілення ідеї проведення конституційної реформи через скликання Конституційної асамблеї України.*** У січні поточного року Президент України В. Янукович підписав Указ № 31/2012 «Питання формування і організації діяльності Конституційної асамблеї», яка займатиметься підготовкою змін до Конституції України. Схвалена Указом Президента України від 25 січня 2012 року № 31/2012 Концепція формування та організації діяльності Конституційної асамблеї підготовлена на основі напрацювань науково-експертної групи з підготовки Конституційної асамблеї і рекомендацій Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія). У Концепції наголошується, що «в даний час необхідність оновлен-

ня Конституції України в основному сприймається політичними силами і суспільством в Україні». Також зазначається, що Конституційна асамблея є спеціальним допоміжним органом, головною метою створення та діяльності якого є підготовка законопроекту про внесення змін до Конституції України.

Серед основних завдань Конституційної асамблеї, зокрема, визначено: підготовка законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України і його попереднього схвалення; організація суспільного, а також професійного, у тому числі за участю міжнародних експертів, зокрема, Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія), обговорення законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України.

17 травня 2012 р. Президент В. Янукович підписав Указ «Про Конституційну асамблею», згідно з яким Конституційна асамблея (КА) є спеціальним допоміжним органом при Президентові України.

Головою Асамблеї призначений перший Президент України Л. Кравчук, його заступником – директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України Ю. Шемшученко, секретарем Конституційної асамблеї – радник Президента, керівник ГУ з питань конституційно-правової модернізації АП М. Ставнійчук. Конституційна асамблея створена в складі 95 осіб, які працюють на громадських засадах і мають рівні права. Станом на початок діяльності Конституційної асамблеї її склад нараховував 73 учених. Серед них 10 академіків (В. Геєць, В. Кремень, О. Онищенко, В. Тацій, П. Толочко та ін.), шість членів-кореспондентів Національної академії наук України, 39 докторів юридичних наук, чотири доктори філософських наук, по три доктори економічних і політичних наук, два доктори історичних наук. Також в Конституційній асамблеї представлено всі п'ять відділень Національної академії правових наук України і чотири її регіональні наукові центри.

Крім того, склад КА сформований за рахунок включення 13 керівників вищих навчальних закладів, які мають серйозні юридичні, філософські, політологічні школи. Серед них:

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Національний університет «Одеська юридична академія», представлені також Національний університет «Києво-могилянська академія», Львівський національний університет ім. І. Франка та ін.

До складу Асамблеї увійшли також сім суддів Конституційного Суду України у відставці – це перший склад КСУ, який ніколи не критикували, суддя Європейського суду з прав людини у відставці, голова Центральної виборчої комісії, члени Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії). Представлені в КА і 22 провідних громадських об'єднань України, Федерація профспілок, Конфедерація вільних профспілок, Союз юристів, Союз адвокатів, Асоціація міст, Асоціація районних і обласних адміністрацій, Центр Разумкова, Центр політико-правових реформ, Інститут правової політики та інші організації.

Слід зазначити, що невикористаними залишаються квоти п'яти кандидатур від опозиційних політичних сил. У зв'язку з цим Президент надав політичним силам, які не подали кандидатур до Конституційної асамблеї, можливість вносити пропозиції протягом всієї її діяльності.

20 червня відбулося перше засідання Конституційної асамблеї при Президентові України. Під час цього засідання визначено мету роботи Асамблеї, окреслено основні її завдання та період їх виконання. Зокрема, у своїй промові Президент України В. Янукович наголосив: «Наша мета – утвердження Конституції України як реального сучасного політико-правового договору, основоположного закону національного права, що буде надійним фундаментом майбутнього Української держави. Нам необхідна реально діюча та ефективна Конституція, що відповідно до кращих світових стандартів гарантуватиме права та свободи людини. Логіка початих в Україні реформ вимагає внесення змін до Конституції України», стверджує глава держави.

У свою чергу, голова Конституційної асамблеї Л. Кравчук повідомив, що до 2014 р. заплановано вийти на проект закону про внесення змін до Конституції. «Ми плануємо до кінця

цього року сформувавши концепцію конституційних змін. У 2013 р. й весь цей рік працювати над текстом змін. А наприкінці 2013 р. або на початку 2014 р., не пізніше, ми цей текст або проект закону про внесення змін до Конституції України подамо Президентові України», – зазначив голова Асамблеї. До цього секретар Конституційної асамблеї М. Ставнійчук додала: «Не відкидається, що ми будемо готувати не один цілісний проект змін до Конституції, а пакет проектів. Я очікую, що буде два етапи і два законопроекти».

Друге пленарне засідання Конституційної асамблеї відбулося 21 вересня у приміщенні Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Його відкрив голова Конституційної асамблеї Л. Кравчук. «Усі сім комітетів провели свої пленарні засідання, було проведено декілька засідань координаційного бюро й затверджено плани роботи на друге півріччя 2012 р.», – зазначив він.

За словами секретаря Конституційної асамблеї, радника Президента України, керівника Головного управління з питань конституційно-правової модернізації АП М. Ставнійчук, у подальшому планується розширити можливості інтерактивного спілкування в рамках сайту Конституційної асамблеї, зокрема через створення віртуального дискусійного форуму, відкритих онлайн-лекцій, упровадження інших комунікативних платформ.

Важливим кроком у цьому напрямі стало підписання 20 вересня Угоди про співробітництво між Конституційною асамблеєю та Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського НАН України. Голова Конституційної асамблеї Л. Кравчук і генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського академік О. Онищенко засвідчили намір спільними зусиллями сприяти утвердженню й розвитку національної конституційної традиції, а також якісному вдосконаленню чинної Конституції України. Секретар Конституційної асамблеї М. Ставнійчук зазначила, що підписання цієї Угоди є надзвичайно важливим моментом співпраці організацій і висловила подяку НБУВ за інформаційну підтримку й супровід діяльності Асамблеї.

Окрему увагу в роботі Конституційної асамблеї приділено її співпраці з європейськими інституціями. Ідеться, зокрема,

про підтримку Конституційної асамблеї з боку Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія) на всіх етапах її роботи. Вже досягнуто домовленості про визначення експертів Венеціанської комісії, які матимуть можливість аналізувати напрацювання Конституційної асамблеї.

6 грудня 2012 року у приміщенні Київського національного університету імені Тараса Шевченка (зал засідань Вченої ради) відбулося третє пленарне засідання Конституційної асамблеї. На запрошення Конституційної асамблеї у заході взяли участь Секретар Європейської Комісії «За демократію через право» Т. Маркерт, віце-президенти Венеціанської Комісії Г. Сухоцька та професор Гельсінського університету К. Туорі, члени Венеціанської Комісії – Є. Танчев, Д. Гамільтон, радник Генерального Секретаря Ради Європи Л. Каячік та ін. Порядок денний роботи Конституційної асамблеї включав питання концептуальних засад конституційно-правової модернізації правосуддя в Україні, проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо посилення гарантій незалежності суддів» та визначення поняття та системи правоохоронних органів. Як зазначив голова Конституційної асамблеї Л. Кравчук, дане засідання Конституційної асамблеї свідчить про початок практичної роботи Венеціанської Комісії в конституційному процесі України. «Ми приділяємо велике значення співпраці з Європейською комісією «За демократію через право», бо вона є основною науково-експертною інституцією Європейського співтовариства, а її висновки та рекомендації розглядаються нами як європейські стандарти, які необхідно широко застосовувати в процесі конституційно-правової модернізації», – підкреслив Л. Кравчук.

На сьогодні Конституційна асамблея, за словами експертів, виступає як спеціальний представницький орган, що містить різні категорії суспільства, які працюють над текстом Конституції та над різними аспектами корелювання влади, органів місцевого самоврядування, прав людини. Один із членів Асамблеї, голова ради Лабораторії законодавчих ініціатив І. Когут назвав Конституційну асамблею висококваліфікованим дорадчим органом при Президенті України. «Він має на

меті обговорити основні моменти, узгодити позиції та запропонувати Президентові бачення нової редакції Конституції України для того, аби пізніше у межах, встановлених Конституцією, зробити або не зробити їх», – додав І. Когут.

Робота цього дорадчого органу при Президентові базується на організації звичайних експертних робочих груп, у межах яких відбуваються дискусії, узгодження позицій, використання досвіду різних країн у побудові конституційних моделей суспільних відносин, щоб таким чином удосконалити те, що є в Україні.

Загалом, розпочата у 2012 р. робота над проектом конституційних змін в Україні викликала неоднозначну реакцію українських політиків та експертів щодо їх необхідності, змісту та способу втілення. Очевидним для експертів стало те, що процесу розробки нових конституційних положень має передувати ґрунтовне дослідження конституційного процесу та демократії в Україні і світі, а також продумане та раціональне поєднання існуючих на сьогодні концепцій конституційного реформування. Більшість експертів переконані в необхідності загальносуспільного визнання змісту положень Конституції України. Вони мають стати продуктом діяльності не лише депутатів та представників Конституційної асамблеї, вони мають відшліфуватися кращими правниками, мають пройти настільки широке обговорення, врахування фахової думки, що підготовлений законопроект стане справді потрібною Конституцією для громадян України. Тому внесення змін до положень Основного закону доцільно вивести на рівень консолідації українського суспільства навколо цього процесу.

Протягом року у центрі суспільної уваги перебували також *судові справи проти колишніх урядовців – лідера об'єднаної опозиції Ю. Тимошенко, Ю. Луценка та ін.* Зокрема, увага експертів зосереджувалася на ситуації з ув'язненням лідера ВО «Батьківщина» Ю. Тимошенко та очікуваних судових вироках у справах колишніх урядовців, які постали перед судом у 2011 р. Крім Ю. Луценка, судові процеси продовжувалися над колишнім в.о. міністра оборони В. Іващенко, колишнім керівником Державної митної служби А. Макаренком, екс-керівником відділу Київської енергетичної митниці

Т. Шепітько, які проходять у справах по розмитненню газу компанії «РосУкрЕнерго». Печерський суд засудив А. Макаренка до 4 років позбавлення волі. Як відомо, А. Макаренко, а також голова НАК «Нафтогаз України» І. Діденко та экс-начальник відділу Київської регіональної митниці Т. Шепітько звинувачувалися у неправомітному митному оформленні природного газу у рамках розслідування кримінальної справи про заподіяння шкоди Україні за результатами розгляду позову «РосУкрЕнерго» до «Нафтогазу» у Стокгольмському арбітражі.

Не справдилися прогнози деяких експертів, які припускали, що у 2012 р. Президент В. Янукович може амністувати Ю. Тимошенко. Зважаючи на кількість справ, порушених Генеральною прокуратурою та СБУ проти Ю. Тимошенко, вона й надалі залишатиметься за ґратами, а судові процеси триватимуть. Як заявляв перший заступник генпрокурора Р. Кузьмін, щодо Ю. Тимошенко порушено 10 кримінальних справ: три – Генеральною прокуратурою, одна – Службою безпеки України і шість – Державною податковою службою.

Ю. Тимошенко звернулася до Європейського суду з прав людини зі скаргою на неправомірність її переслідування та арешту у серпні 2011 р. Проте Європейський суд хоч і повідомив про намір розглянути це звернення у прискореному режимі, зможе розпочати цей розгляд лише тоді, коли касації экс-прем'єра пройдуть усі інстанції в Україні. У зв'язку з такою ситуацією у Європі протягом поточного року зростає рівень незадоволення внутрішньополітичними процесами в Україні. Так, на висновок Апеляційного суду з обуренням відреагував Президент Європарламенту Є. Бузок. Він висловив стурбованість вироком суду, який видається Заходу несправедливим та заангажованим. «Тимошенко не повинна сидіти в тюрмі», – написав Є. Бузок на своїй сторінці у Facebook.

У 2013 р. судові процеси проти Ю. Тимошенко продовжуються. Як відомо, Київський райсуд Харкова переніс на 18 січня 2013 р. розгляд справи проти экс-прем'єра щодо порушень у діяльності корпорації «Єдині енергетичні системи України». Більше того, перший заступник генпрокурора Р. Кузьмін повідомив, що у Генеральній прокуратурі є достатньо доказів для пред'явлення нових обвинувачень Ю. Тимошенко.

Також у центрі уваги громадськості перебували **відносини України з Росією та вирішення газового питання**. У 2012 р. помітного зближення України з Росією, яке б могло бути зафіксовано конкретними документами чи погодженими діями, не відбулося. Навіть ратифікація влітку Верховною Радою України Закону «Про ратифікацію Договору про зону вільної торгівлі» не принесла бажаних результатів у налагодженні взаємовигідних економічних зв'язків обох сторін чи інтеграційних кроків у бік Митного союзу. Президент РФ В. Путін заявив, що Україна поки не подавала заявку на вступ до Митного союзу, але намагається знайти форму співпраці з цією організацією. «Мова не йде про приєднання України до Митного союзу. Для того, щоб мова зайшла саме таким чином, ми повинні отримати офіційну заявку України про вступ до Митного союзу. Такої заявки немає», – повідомив Президент РФ.

Протягом 2012 р. Кремль стосовно України використовував все ті ж практиковані механізми тиску на українську сторону, домагаючись економічних і політичних поступок від Києва з метою залучення України до єдиного економічного простору в рамках Митного союзу. Президент В. Янукович визнавав, що ця пропозиція лунає від російської влади постійно, у тому числі і під час переговорів про зміну газових контрактів. Позиція офіційного Києва полягає в необхідності ефективного просування національних інтересів України в подальших відносинах з державами-членами ЄврАзЕС на основі вільної торгівлі, у відповідності з загальновизнаними нормами і стандартами СОТ, без застосування дискримінаційних торгових режимів.

Однією з актуальних тем, активно обговорюваних в експертному середовищі 2012 р., залишаються газові переговори між Україною та Росією. Чергові спроби налагодити діалог з російською стороною щодо зміни ціни та умов поставок російського газу в Україну не додали визначеності у питаннях термінів та шляхів вирішення однієї із головних проблем російсько-українських відносин. У 2012 р. не досягнуто домовленостей щодо перегляду ціни на газ. У газовому питанні українська сторона акцентує увагу на основному своєму аргументі – несправедливій ціні в силу її відвертої завищеності.

Росія вимагає виконання умов газового контракту, якими передбачено принцип «бери або плати», що зобов'язує Україну оплатити 80 % від зазначеного в угоді обсягу газу незалежно від того, проводився його відбір за фактом чи ні. Непоступливість Росії у газовому питанні зумовила зміну тактики в переговорному процесі між офіційним Києвом і Кремлем. Українська сторона заявила про намір, доки вестимуться переговори з РФ, значно скоротити імпорту російського газу – «до обсягів, необхідних для потреб економіки». «Фактично цим уперше Україна відмовилася від ролі прохача й знайшла у своєму арсеналі дієвий козир, що дає можливість реально зачепити інтереси Москви. Україна повідомила про намір купувати газ на спотовому ринку, збільшити власний видобуток газу, збудувати три заводи з газифікації вугілля і т.п.», – зазначають аналітики.

У контексті вирішення газових питань привертала увагу ЗМІ і тема ролі української ГТС в транзиті російського газу та пов'язана з цим питанням реалізація російською стороною проектів «Північний потік» і «Південний потік». Суттєвих зрушень у газовому питанні, з позиції російської сторони, можливо досягти, коли Росія отримає доступ до управління українською газотранспортною системою. Президент Росії В. Путін вважає, що Україна зробила стратегічну помилку, не віддавши в оренду свою газотранспортну систему. «Я думаю, що наші українські партнери зробили стратегічну фундаментальну помилку свого часу. Ми пропонували разом із європейцями узяти під оренду ГТС України, не порушуючи українського законодавства, не забираючи її у власність, залишаючи її у власності української держави. Узяти під оренду й одночасно взяти на себе зобов'язання з розвитку й навантаженню української ГТС», – зазначив він. Як відомо, у 2012 р. модель консорціуму з управління українською ГТС визначена так і не була. Раніше офіційний Київ пропонував створити для модернізації української ГТС трьохсторонній консорціум, який враховує інтереси як Росії, так і держав-членів ЄС.

У 2012 р. активізувався пошук шляхів диверсифікації поставок енергоресурсів в Україну. У зв'язку з цим українська

сторона продемонструвала рішучість зміцнювати позиції в газовому питанні у напрямі використання частини ГТС у реверсному режимі, що дозволяє імпортувати газ із країн ЄС. Ідеться про домовленості між ЄС і Україною щодо реверсних поставок газу через трубопровідну систему Словаччини з Європи в Україну. «Нафтогаз» підписав з німецькою компанією RWE Supply & Trading GmbH (RWEST) контракт на поставку в Україну через трубопроводи Словаччини спотового газу, купленого в Європі.

Паралельно тривав пошук додаткових джерел заповнення української труби. Для вирішення цього питання активізувалися переговори з Азербайджаном та Туркменістаном з метою налагодження співробітництва у паливно-енергетичній сфері. Зокрема, офіційний Київ заявив про зацікавленість у будівництві Транскаспійського газопроводу. Співробітництво двох країн у паливно-енергетичній сфері орієнтовано на перспективи закупок Україною 2 млрд куб. м азербайджанського природного газу на рік, для чого уряди країн розробляють угоди і протоколи про створення спільного підприємства для підготовки відповідного техніко-економічного обґрунтування.

Сприяє диверсифікації поставок в Україну газу має і реалізація проекту щодо налагодження роботи LNG-терміналу з прийому зрідженого природного газу поблизу Одеси. Однак перспективи його функціонування за результатами 2012 р. достатньо невизначені. Розглядаються країни, з яких потенційно можливо поставляти зріджений газ на цей термінал, зокрема Азербайджан, Іран, Лівія, Алжир, Єгипет, Катар. «Україна наполегливо працює над диверсифікацією поставок газу і вивчає можливість отримання газу в Катарі, – зазначив Прем'єр-міністр М. Азаров під час перебування з робочим візитом в Катарі.

2012 р. позначився також українсько-російськими торговельними війнами. Українська сторона декілька місяців підряд вела діалог з Росспоживнаглядом щодо подолання перешкод в експорті українських сирів на ринки Росії. Резонансу набуло також введення утилізаційного збору на імпорт автомобілів Україною та Росією.

З огляду на розвиток відносин України з Росією у 2012 р., експерти говорять про можливі варіанти повторення торгових

проблем з РФ, про продовження газового конфлікту в наступному році, що зумовить подальше охолодження взаємовідносин на рівні держав. Такі висновки підтверджуються нещодавнім скасуванням візиту Президента України до РФ.

Стан та перспективи відносин між Україною і Євросоюзом також постійно перебували у центрі уваги. Підбиваючи підсумки 2012 р., можна констатувати, що українська сторона продемонструвала важливість для України задекларованого європейського вектору розвитку і використовувала різні шляхи для активізації діалогу, який здійснював певний вплив на європейську політику. У 2012 р. Україна розпочала головування в Центральноевропейській ініціативі, змінивши на цьому посту Сербію, яка очолювала ЦЄІ у 2011 р. Раніше, окреслюючи пріоритети українського головування в ЦЄІ, міністр закордонних справ України К. Грищенко в розмові з генеральним секретарем Центральноевропейської ініціативи, послом Г. Фанцельтером відзначив важливість участі України в діяльності Ініціативи з огляду на стратегічний євроінтеграційний курс нашої держави.

Офіційна позиція Євросоюзу щодо стану та перспектив політичного діалогу з Києвом усе ще залишається дипломатично виваженою, конструктивною й прагматичною. Протягом поточного року з урахуванням внутрішньополітичної ситуації в країні напередодні парламентських виборів тривав політичний діалог між Україною і Євросоюзом щодо Угоди про асоціацію. У його рамках відносини України та Євросоюзу розбудовуються навколо порядку денного політичної асоціації зі створенням поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі, виконанням українською стороною зобов'язань за Планом з лібералізації візового режиму з ЄС.

На тлі деяких критичних оцінок увага все ж акцентується на конкретних кроках, які повинна вжити українська влада для поліпшення ситуації навколо євроінтеграційних планів. З метою реалізації вищезазначених цілей Євросоюз визначає перед українською стороною кілька пріоритетних сфер, напрямів діяльності та висловлює сподівання на їх практичне втілення в життя. По-перше, створення більш надійної вибор-

чої системи на основі Виборчого кодексу, який має бути ухвалено із залученням опозиції, а також проведення у демократичний спосіб перевиборів у п'яти округах, де вибори визнані недійсними. По-друге, визнанням наявних системних вад у сфері судочинства, що стало очевидним у процесі розгляду ряду кримінальних справ, і не лише щодо Ю. Тимошенко. На переконання європейської сторони, вирок Ю. Луценку 27 лютого став черговим доказом існування системних проблем у судовій гілці української влади. ЄС наполегливо рекомендує українському керівництву залучати широке коло експертів для проведення реформи судочинства з метою уникнення вибіркового правосуддя. По-третє, Європа вказує на нагальну необхідність у проведенні реформ, спрямованих на утвердження верховенства права. Йдеться про вдосконалення законодавства із забезпечення свободи слова, свободи зібрань, діяльності неурядових організацій. Окремо наголошується на внесенні поправок до законів про судоустрій та статус суддів у відповідності до рекомендацій та вимог Ради Європи. Наступним пріоритетом визначено проведення конституційної реформи в тісній співпраці консультативного характеру з Венеціанською комісією. Також вітається утворення єдиного органу, який опікувався би реформою та гарантував би відкритий і незалежний конституційний процес. При цьому Євросоюз підкреслює важливість залучення всіх представників українського суспільства, конструктивної участі в цьому процесі опозиції та підтримки нею ухвалених рішень. Також йдеться про дотримання Україною раніше взятих на себе зобов'язань у сфері зовнішньої торгівлі, зафіксованих, зокрема, у протоколі щодо приєднанні України до СОТ. Простю мовою це означає відмову від масштабних планів офіційного Києва щодо перегляду сотень тарифних позицій і запровадження дискримінаційного утилізаційного збору на автомобілі. Києву також пропонують розблокувати два важливі джерела зовнішньої фінансової допомоги. Йдеться про приведення у відповідність до стандартів ЄС закону про державну службу України. Через невиконання цієї вимоги українська сторона може втратити 70 млн євро

допомоги від ЄС, що були передбачені у 2011 р. на проведення адміністративної реформи.

У вересні під час 9-тої Ялтинської щорічної зустрічі «Україна і світ: долаючи завтрашні виклики разом», організованої Ялтинською європейською стратегією (YES), Президент України В. Янукович підкреслив, що відбувається активний рух до підписання Договору про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. «У липні поточного року було парафовано угоду про створення Зони вільної торгівлі. На даний час у наших партнерів з'явилися певні додаткові питання до України. Але я переконаний, що після нинішніх парламентських виборів усі перестороги зникнуть і шлях до повноцінної асоціації України і ЄС буде пройдений до кінця», – зазначив В. Янукович.

10 грудня Рада ЄС із питань зовнішньої політики оприлюднила свої висновки щодо співпраці з Україною, у яких заявила про готовність підписати Угоду про асоціацію з Україною у листопаді 2013 р., якщо українська влада продемонструє суттєвий прогрес у вирішенні означених Євросоюзом проблем. «Рада підтверджує свої зобов'язання підписати вже парафовану Угоду про асоціацію, включаючи глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі, так скоро, як тільки українська влада продемонструє рішучі дії і відчутний прогрес у трьох згаданих сферах, можливо, до саміту Східного партнерства у Вільнюсі в листопаді 2013 року», – зазначається у висновках Ради. «Підписання може супроводжуватися попереднім набранням чинності окремих частин Угоди», – сказано в документі.

12 грудня у Європарламенті відбулися дебати щодо ситуації в Україні, під час яких депутати висловилися за підписання Угоди про асоціацію з Україною після того, як Київ продемонструє прогрес у здійсненні зазначених реформ.

Зі свого боку, прес-служба Кабінету Міністрів України повідомляє, що діалог між ЄС та Україною «проходить конструктивно та проводиться на постійній основі». «Рада з питань співробітництва між Україною та ЄС за участю Прем'єр-міністра України відбудеться у Люксембурзі 24–25 червня наступного року. Також на стадії узгодження міністерська зустріч Україна – ЄС із питань юстиції, свободи та безпеки,

що має пройти у Брюсселі у першому півріччі 2013 року», – зазначається в повідомленні.

Під час телефонної розмови Президента України В. Януковича з Президентом Європейської Комісії Жозе Мануелем Баррозу погоджена дата проведення наступного Саміту Україна – ЄС. Він відбудеться 25 лютого 2013 р. в Брюсселі.

У 2013 році ЄС планує посилити діалог з Україною щодо лібералізації візового режиму. У висновках Ради ЄС, схвалених в Брюсселі на засіданні Ради ЄС на рівні міністрів закордонних справ, Європейський Союз підтверджує намір встановити з Україною безвізовий режим. «Рада і далі підтверджує прихильність загальній меті досягнення безвізового режиму (з Україною) за умови впровадження добре керованої і безпечної мобільності, умови якої викладені в Плані дій щодо лібералізації візового режиму, а також заохочує Україну збільшити зусилля щодо виконання критеріїв першої фази (Плану дій)», – зазначається у документі. У свою чергу, Європарламент «закликає Раду покращувати діалог ЄС – Україна з лібералізації віз напередодні саміту «Східного партнерства» у Вільнюсі в листопаді 2013 року». Про це йдеться у резолюції щодо ситуації в Україні, ухваленій 13 грудня на сесії Європарламенту у Страсбурзі.

Разом з тим, експерти висловлюють сумнів щодо спроможності ЄС знайти достатньо аргументів для підтримки опору України від зростаючого тиску з боку Москви стосовно приєднання до Митного союзу. Дієвим механізмом для підтримки з боку ЄС може стати Угода про асоціацію. Ряд оглядачів сходяться на думці стосовно спроможності ЄС активно підтримувати Україну і до підписання угоди, проте ЄС вже неодноразово демонстрував відсутність подібних прагнень. Така позиція підтверджується висловлюваннями Прем'єр-міністр України М. Азарова, який підкреслював під час зустрічей з європейськими політиками, що ЄС, зокрема, не займає активну позицію в питанні модернізації української ГТС. Він відзначив, що надії України, які були під час приєднання до Європейської енергетичної хартії, досі не виправдалися. Прем'єр-міністр наголосив, що Україна другий

рік є членом Хартії, проте досі з боку ЄС не було підтримки України в переговорах з Росією з питання зниження ціни газу і не вирішено питання про створення тристороннього консорціуму з управління українською ГТС.

Однією з головних подій року, що минає, стало **успішне проведення Євро-2012**. Однак ця подія швидше перебувала у спортивному, ніж у політичному вимірі. Хоча рівень проведення чемпіонату певною мірою вплинув як на рейтинг української влади, так і на її міжнародний імідж. Експерти зійшлися у висновках, що Україна виправдала сподівання європейських партнерів стосовно успішного проведення Євро-2012. У свій час цю думку висловив президент УЄФА М. Платіні, відзначивши, що рішення членів Виконавчого комітету УЄФА надати Україні і Польщі право на організацію футбольного чемпіонату Європи 2012 р. повністю себе виправдало. «Були побудовані нові стадіони, реконструйовані аеропорти, відремонтовані дороги», – зазначив президент УЄФА. У свою чергу, генеральний секретар УЄФА Д. Інфантино захоплений змінами, що сталися з головною ареною чемпіонату Євро-2012. «Це чудова арена з відмінною атмосферою. НСК «Олімпійський» – це один з найкрасивіших стадіонів Євро-2012» – сказав Д. Інфантино. Він відзначив якість даху, сидінь у національних кольорах, комфортних роздягалень.

Багато європейських політиків також позитивно відгукнулися щодо підготовки України до Євро-2012. Зокрема, посол Німеччини в Україні Г. Гаймзет зазначив, що під час проведення чемпіонату Європи з футболу українці виявляють толерантність і дружність по відношенню до іноземців. Г. Гаймзет також відзначив належний рівень підготовки чемпіонату в цілому.

З початком європейського чемпіонату з футболу експерти прогнозували, що Євро-2012 змінить ставлення до України за кордоном. Зокрема, політолог Д. Видрін висловився: «Позитивний настрій, який Україна викликає в іноземців, ніяк не в'яжеться з тією похмурою тональністю, у якій Європа сприймає нашу країну останнім часом. Європейський політикум потрапив у власну пастку, описуючи Україну в найпохмуріших фарбах, «залякуючи» своїх уболіваль-

ників. Однак люди приїхали і пересвідчилились, що така інформация не відповідає дійсності».

Фініш Євро-2012 став стартом проектів, спрямованих на розвиток приймаючих міст України, таких як Київ, Львів, Харків та Донецьк. Причому йдеться не лише про розвиток туризму, але й економіки та їх інфраструктури. Як заявив міський голова Львова А. Садовий, для міста Львів Євро-2012 принесе в майбутньому великі прибутки, пов'язані з вигодою від чемпіонату Європи – у першу чергу це нова інфраструктура, яку місто отримує у спадок після завершення континентальної першості.

* * *

З огляду на розвиток подій 2012 р. для багатьох експертів стає очевидним, що багатовекторність української політики зазнаватиме значних змін. За визначенням експертів, ключове значення, безперечно, матиме визначення векторів зовнішньої політики України між Росією та Європейським Союзом. Тут головною інтригою залишається підписання чи непідписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Поряд із цим, офіційний Київ докладатиме максимум зусиль для налагодження стабільних партнерських відносин з Росією, особливо у напрямках вирішення газового питання. Також Україна зацікавлена в посиленні взаємодії з регіональними інтеграційними об'єднаннями. Перш за все, з Шанхайською організацією співробітництва та з форумом «Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво». Більше того, Туреччина передала Україні головування в Організації Чорноморського економічного співробітництва. Глава МЗС К. Грищенко запевнив, що зусилля України у період головування спрямовуватимуться на зміцнення регіональної ролі Організації. Він у загальних рисах окреслив основні пріоритети головування України в ОЧЕС та запропонував низку регіональних ініціатив, серед яких – реалізація проектів та програм регіонального значення, зокрема, Чорноморської окружної автомагістралі та морських магістралей, підписання багатосторонньої угоди щодо інтермодальних перевезень та реалізації проекту з прямого вантажного поромно-залізничного сполучення та ін. Головування України в ОЧЕС триватиме з 1 січня по 30 червня 2013 р.

Важливе місце у 2013 р. займатиме вирішення діючою владою соціально-економічних проблем. Експерти зазначають, що стабільна ситуація в країні залежатиме від того, наскільки влада зможе вдало проконтролювати економічну ситуацію. Якщо владна команда і надалі намагатиметься вирішувати питання збалансованості бюджету за рахунок соціально вразливих верств населення, це неминуче спричинить чергову хвилю протестів. При цьому опозиційні політичні сили намагатимуться використовувати це у власних політичних інтересах. Як відомо, наступний рік стане своєрідною стартовою позначкою для формування політичної основи у майбутній президентській кампанії (*Матеріал підготовлено за інформацією таких джерел: Офіційне Інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>); Офіційний портал Верховної ради України (<http://portal.rada.gov.ua>); Конституційна асамблея (<http://cau.in.ua>); Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/Siaz/>); Kyiv Post (<http://www.kyivpost.ua>); Українська правда (<http://www.pravda.com.ua>).*

С. Кулицький , ст. наук. співроб., канд. екон. наук

Оцінка перспектив розвитку зовнішньоекономічної діяльності галузей українського машинобудування

Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності ряду галузей українського машинобудування у найближчій та більш віддаленій перспективі, безперечно, відчуватимуть вплив загальних кризових процесів у світовій економіці. Але необхідно підкреслити, що зазначені процеси стосуються, насамперед, сфери фінансів і поширюються переважно на розвинені країни. Утім, все це не позначається радикальним чином на перспективних потребах людства у ряді матеріальних ресурсів, наприклад в енергетичних. Більше того вимоги до ефективних механізмів виробництва, транспортування, роз-

поділу та споживання енергоресурсів в усьому світі лише зростають. Саме це й буде найголовнішим зовнішнім фактором, що впливатиме на перспективи зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних виробників машин й обладнання, особливо енергетичного.

Тут варто згадати, що ще у середині 2008 р., як раз напередодні кризи, Міністерство промислової політики України опублікувало прогноз розвитку українського машинобудування, згідно з яким у найближчі десять років швидкими темпами (на 30-50 % на рік) повинно було зростати виробництво енергетичного, металургійного й хімічного обладнання. Водночас ряд галузей, зокрема сільгоспмашинобудування й кабельне виробництво, очікувала стагнація й навіть повна ліквідація. При цьому зазначалось, що основними споживачами української машинобудівної продукції, традиційно є, насамперед, підприємства Росії й інших країн СНД, однак наша продукція користується попитом і у цілому ряді інших країн, зокрема азіатських.

Звичайно, кризові явища у світовій економіці змушують певним чином відкоригувати цей прогноз. Утім і надалі варто очікувати на зростання обсягів експорту українського енергетичного обладнання. Адже провідні вітчизняні підприємства, судячи з повідомлень ЗМІ, вже мають непоганий портфель замовлень на перспективу. Зокрема, наявність таких потужних конкурентів на світовому ринку, як «Силові машини», Alstom, Siemens, Шанхайський турбінний завод, не заважає постійно нарощувати обсяги реалізації продукції лідерові вітчизняного енергетичного машинобудування – «Турбоатому». Хороші перспективи мають й інші українські виробники енергетичного обладнання, як то «Електроважмаш», «Запорожтрансформатор», НВО ім. Фрунзе тощо. Хоча, цілком ймовірно, що темпи зростання обсягів експорту українського енергетичного обладнання, принаймні у найближчій перспективі, будуть дещо нижчі, ніж ті, що очікувались напередодні світової фінансово-економічної кризи.

Непогані перспективи мають й українські виробники гірничо-металургійного обладнання. Зокрема, йдеться

про Новокраматорський машинобудівний завод (НКМЗ), «Азовмаш», Слов'янський завод важкого машинобудування ряд інших підприємств. Світові зрушення у розвитку гірничо-металургійного комплексу, коли якомога більше країн прагне налагодити власне металургійне виробництво, свідчать про перспективи його зростання саме у країнах, що розвиваються (*Детальніше див.: Україна: події, факти, коментарі. – К.: СІАЗ НБУВ, 2012. – № 16. – С. 14 – 28*). А це, у свою чергу розширює можливості вітчизняних товаровиробників у зазначеній сфері. Причому відповідні замовлення вони можуть виконувати як самостійно, так і у кооперації з провідними світовими компаніями аналогічного профілю спеціалізації.

До цього ще треба додати, що, за повідомленнями ЗМІ, провідні вітчизняні машинобудівні підприємства прагнуть диверсифікувати асортимент своєї товарної продукції. На деяких з них, наприклад, впроваджується випуск нафтогазового обладнання. Звичайно, подорожчання кредитів й інших видів фінансових ресурсів може певним чином зашкодити українським виробникам машин, обладнання та механізмів (група XVI УКТЗЕД) нарощувати обсяги свого експорту. До того ж серед підприємств означеної групи значно складніші умови роботи у виробників споживчих товарів, що, як зазначалось вище, мають низький поріг входу на ринок низький поріг входу на ринок. Тому не варто очікувати у перспективі на значне збільшення обсягів експорту споживчих товарів цієї групи.

Водночас додаткові можливості нарощування експортних поставок перед вітчизняними виробниками енергетичного обладнання можуть з'явитись, наприклад, у разі створення спільного українсько-російського підприємства (СП) на основі інтеграції підприємств ядерного паливного циклу й атомного машинобудування. Це передбачено Меморандумом про інтеграцію та співробітництво в області атомної енергетики між Міністерством енергетики й вугільної промисловості України та «Росатомом». Крім того при створенні такого СП поставки частини імпортованих товарів в Україну будуть замінені товарами власного виробництва.

Утім, оглядачі деяких ЗМІ наголошують, що це далеко не перша спроба Києва й Москви домовитися про

співробітництво в атомній галузі. Угоду про створення аналогічного СП було підписано ще в 2005 р., але тоді вона так і залишилася лише на папері. Крім того підкреслюється, що українсько-російське

СП, створене за участю «Турбоатома», навпаки, може конкурувати із проектами розвитку самої російської державної корпорації «Росатомом». Адже цей харківський завод виготовляє тихохідні турбіни для АЕС, тоді як російське атомне машинобудування спеціалізувалося на виробництві швидкохідних турбін. Тому, у контексті традицій сучасної російської зовнішньої політики, прагнення російської сторони в решті решт поглинути «Турбоатом», як і наміри української сторони захиститись від такого поглинання, цілком закономірні. А отже однозначно ми поки маємо лише декларацію намірів.

Тому з цієї та ряду інших причин поки доволі важко оцінювати перспективну динаміку обсягів експорту продукції українського енергетичного машинобудування. Однак, у середньорічному обчисленні на найближче п'ятиріччя цілком ймовірно, що його темпи складатимуть не менш як 10 – 15 %, а може – й більше.

Деяко гірші перспективи нарощування експорту продукції, хоча такі перспективи все-таки існують, у інших галузях важкого машинобудування. І тут також можна очікувати доволі суттєвого зростання вартості зовнішніх продаж. Таким чином, вельми ймовірно, що в цілому по групі XVI УКТЗЕД машини, обладнання та механізми (куди, як зазначалось вище, входить дуже широкий спектр товарів виробничого та споживчого призначення) обсяги вітчизняного експорту протягом найближчого п'ятиріччя можуть зростати у середньому не менш як на 10 % на рік. Хоча динаміка цього експорту може бути вельми нерівномірною, коли уповільнення росту чи навіть локальне скорочення може змінюватись прискореним зростанням. Обґрунтовано прогнозувати динаміку українського експорту машин, обладнання й механізмів на більш віддалену перспективу не видається можливим.

Водночас доволі значні перспективи існують у сфері розвитку виробництва для заміщення імпорту частини продукції машинобудування. Зокрема, як наголошується у деяких

виданнях, в Україні поки відсутнє власне виробництво енергетичних котлів. Усі заводи такого профілю колишнього СРСР знаходяться у Росії. До того ж, вони зорієнтовані на виробництво котлів, що працюють на газі та мазуті. Тому машинобудівниками України розроблені концептуальні основи програми організації виробництва сучасних енергетичних котлів для переобладнання всіх вітчизняних теплоелектростанцій енергетичними котлами, що працюють на пиловугільній суміші.

Крім того, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства, українські аграрії закупають сільськогосподарської техніки на 4 млрд грн на рік. А, за інформацією операторів ринку лише кілька відсотків такої техніки має вітчизняне походження. Нинішній стан українського сільськогосподарського машинобудування не дає підстав сподіватись на його швидке поновлення до тих масштабів розвитку, який був притаманний йому в радянський період. З іншого боку, потужний потенціал попиту на відповідну техніку українського аграрного ринку є об'єктивною передумовою для розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування. В цьому контексті домовленість України й Білорусі про створення спільного підприємства в машинобудівній сфері до червня 2013 року, яке, цілком ймовірно, спеціалізуватиметься на виробництві сільськогосподарської техніки, є вельми вигідною для нашої держави. Адже це дасть змогу зменшити обсяги імпорту аналогічної продукції.

Утім, попри певні перспективи скорочення обсягів імпорту в Україну різноманітних машин, обладнання й механізмів за рахунок розвитку вітчизняного виробництва аналогічних товарів, навряд чи варто очікувати на те, що зростання імпорту в Україну цієї групи товарів у найближчій перспективі припиниться й обсяги імпорту машин, обладнання й механізмів стабілізуються на нинішньому рівні. Адже, по-перше, налагодження національного виробництва з метою заміни ним імпорту відповідних товарів вимагає певного періоду часу на свою реалізацію, як правило – кількох років. А, по-друге, цілий ряд необхідних українській економіці машин, обладнання й механізмів виробничого й споживчого призначення

вітчизняна промисловість не виробляє взагалі. А розвиток вітчизняного виробництва відповідних аналогів з метою заміни поставок імпорتنних товарів далеко не завжди економічно ефективний.

Крім того, через високу зношеність технологічного обладнання для своєї модернізації та ефективного розвитку виробничий сектор української економіки як раз і вимагає поставок значних обсягів відповідних імпорتنних товарів, що не виробляються вітчизняною промисловістю. І в цьому, як у запоруці конкурентоспроможності їх бізнесу, зацікавлені власники українських підприємств. Тому деяке уповільнення темпів зростання імпорту машин, обладнання та механізмів (група XVI УКТЗЕД) на найближчу перспективу (до 10 – 15 % приросту у середньорічному обчисленні) ймовірно за рахунок відповідного уповільнення імпорту товарів споживчого призначення, що входять до цієї групи.

Вельми різнопланові перспективи розвитку експортно-імпорتنних операцій у сфері українського транспортного машинобудування. Зокрема, за прогнозами фахівців Infoline, у період до 2015 р. сумарний обсяг інвестицій у відновлення парку локомотивів країн «Простору 1520» (територія колишнього СРСР) складе більш 14 млрд дол., при цьому на інвестиції у розвиток парку локомотивів Росії, України, Казахстану й Білорусії припадатиме більше 90 % означеної суми. Тільки у Росії потреба в інвестиціях на придбання тягового рухомого складу до 2015 р. становить більш 9,8 млрд дол., для запобігання старіння парку локомотивів розрахункова середньорічна закупівля повинна становити порядку 700–800 одиниць техніки на суму близько 3 млрд дол. З метою забезпечення необхідних темпів відновлення локомотивного парку обсяг закупівель тягового складу в грошовому й фізичному вираженні необхідно збільшити в 1,5–2 рази. До цього ще треба додати потреби залізниць пострадянських держав у вантажних і пасажирських вагонах на багато мільярдів доларів.

А Україна, як відомо, має розвинене залізничне машинобудування, яке зорієнтоване переважно на експорт (приблизно 2/3 своєї продукції), насамперед до Росії. З іншого боку,

останнім часом саме Росія прагне різними способами, в тому числі і за рахунок застосування адміністративних бар'єрів у двосторонній торгівлі, обмежити надходження відповідної української продукції на свій ринок. Тут треба згадати й тимчасову заборону на імпорт українських вагонів у Росію, у зв'язку з розслідуванням причин нещодавніх аварій на російських залізницях, коли навесні цього року були відкриті сертифікати відповідності бічних рам для вагонів виробництва «Азовелектросталі» та Кременчуцького сталеливарного заводу. Сертифікати, в решті решт, відновили, але в підсумку стало зрозуміло, що Росія прагне якщо не позбутися, то, принаймні послабити пострадянську залежність від України у сфері залізничного машинобудування. Та й останнє антимонопольне розслідування Федеральної антимонопольної служби (ФАС) Росії проти ПАТ «Дніпровагонмаш», на думку оглядачів деяких ЗМІ, було кроком до набуття російським бізнесменом С. Гамзаловим статусу співвласника Крюківського вагонобудівного заводу.

Прагнуть закріпитись на пострадянському залізничному ринку, у зв'язку з його перспективністю, й компанії з країн далекого зарубіжжя. Так, ряд країн СНД, що закупають локомотиви в Китаї, залучають пільгові довгострокові позики КНР. Наприклад, у Туркменістані, Білорусі й Узбекистані контракти на поставку електровозів фінансуються за рахунок кредитів Export-Import Bank (Китай). В Узбекистані китайські електровози вже забезпечують 43 % перевезень пасажирів і близько 33 % перевезень вантажів. В Азербайджані реалізація масштабної програми відновлення парку локомотивів (строк експлуатації 59 % парку локомотивів вже минув) фінансується завдяки проекту Всесвітнього Банку «Rail trade and transport facilitation» і кредитам Європейського банку реконструкції та розвитку.

Однак вітчизняне залізничне машинобудування має ряд серйозних конкурентних переваг, пов'язаних як з ціновими, так і якісними характеристиками відповідної продукції. Тому на протязі наступного п'ятиріччя можна очікувати середньорічних приростів обсягів експорту продукції українського залізничного машинобудування на рівні близько 15 %. Тим

більш, що як засвідчує практика, підприємства вітчизняного залізничного машинобудування здатні швидко поновити обсяги експорту своєї продукції після тимчасового скорочення попиту на неї на закордонних ринках.

Далеко не такі райдужні перспективи експорту продукції в українського автомобілебудування, що, як зазначалось вище, виконує підпорядковані функції у глобальній ієрархії міжнародних автомобільних ринків. Адже необхідні їй найважливіші вузли та деталі вітчизняна автомобільна промисловість не виробляє, а імпортує. Тому динаміка українського автомобільного експорту надзвичайно вразлива до різноманітних ринкових шоків та потрясінь. Зокрема, практичною ілюстрацією цієї тези став російсько-український конфлікт з приводу запровадження утилізаційного збору на автомобілі, що тягнув за собою дорожчання українських автомобілів у Росії, а отже – і скорочення обсягів їх експорту в цю країну.

Тому у цій галузі, через відсутність у вітчизняних підприємств вагомих конкурентних переваг на міжнародних ринках, на перспективу цілком ймовірна стагнація обсягів експорту. І це ще буде далеко не гірший сценарій розвитку вітчизняного автопрому.

Так само не варто, мабуть, поки очікувати навіть на стабілізацію обсягів експорту продукції вітчизняного суднобудування, не говорячи вже про їх усталене зростання у найближчій перспективі. І справа не лише у тому, що на світовому ринку продукції суднобудування частка України мізерна – вимірюється лише десятими частками відсотка. Головна перепона на шляху усталеного зростання обсягів експорту цієї галузі машинобудування пов'язана з тим, що вітчизняне суднобудування не має своєї чітко окресленої високотехнологічної ніші на світовому ринку. А роботи, що їх виконують наші суднобудівники, цілком можуть виконуватись й компаніями ряду інших держав. Адже механізм цінової конкуренції при відносно невеликих обсягах пропозиції виконання відповідних робіт – не надто надійний інструмент для забезпечення усталеного зростання обсягів експорту продукції вітчизняного суднобудування у найближчій перспективі.

Доволі непогані перспективи нарощування обсягів експорту продукції існують, вочевидь, у вітчизняної авіакосмічної промисловості, що цілком конкурентоспроможна в деяких нішах світового ринку. Йдеться, зокрема, про виробництво авіаційних і космічних двигунів; пасажирських ближньо-магістральних літаків; середніх, великих і надвеликих транспортних літаків; космічних апаратів, деяких інших видів авіакосмічної продукції; надання послуг з ремонту авіатехніки тощо.

Наприклад, компанія Airbus нещодавно опублікувала черговий прогноз розвитку світового ринку пасажирських (місткістю від 100 крісел) і вантажних літаків, згідно з яким у період 2012–2031 рр. світова потреба становитиме 28,2 тис. повітряних суден загальною вартістю близько 4.0 трлн дол. у нинішніх цінах. При цьому у найближчі 20 років замовникам буде поставлено близько 19,5 тис. вузькофюзеляжних машин (до яких відносяться й вітчизняні літаки типу Ан) загальною вартістю 1,6 трлн дол. Також очікується попит приблизно на півтисячі широкофюзеляжних вантажних літаків, загальною вартістю понад 100 млн дол. І тут вітчизняні «Руслани» та «Мрії» теж можуть посісти гідне місце.

Найперспективнішим за потенційними можливостями продажу продукції для вітчизняного авіабудування є російський ринок. Утім, Росія має власні великі виробничі потужності авіаційної промисловості, які простоюють, і тому прагне обмежувати доступ українських конкурентів на свій ринок. Водночас у самій Росії спостерігається сильний дисбаланс у бік військової продукції, цивільна ж авіація поки не має успіхів на світових ринках попри значну рекламну підтримку. Російський конкурент українського АН-148 – літак Sukhoi Superjet 100 – так і не отримав значного портфеля замовлень, хоч і був швидко запущений у серійне виробництво. У ЗМІ також висловлюється думка, що росіяни можуть відмовитися й від модернізації Іл-76. Виявилось, що виробляти цей літак дорожче, ніж українсько-російський АН-70.

Тому Росія, знову ж таки із залученням адмінресурсу, прагне налагодити збирання літаків типу Ан на власних

підприємствах. Так, на Міжнародному авіакосмічному салоні 27 вересня 2012 р. Державне підприємство «Антонов» і корпорація «Російські машини» підписали протокол про співробітництво по розвитку програми виробництва літака Ан-140 на авіаційному заводі «Авіакор» (Росія). «Підписання цього протоколу є частиною реалізації нашої спільної з російськими партнерами політики, спрямованої на досягнення максимальної економічної ефективності кожного зі спільних проектів. Вжиті заходи забезпечать, зокрема, зниження витрат праці та собівартості виготовлення повітряних суден, збільшення темпів поставки літаків», – зазначив президент – генеральний конструктор «Антонова» Д. Ківа.

Програма розвитку виробництва Ан-140 на «Авіакорі» розрахована на п'ять років. Вона, зокрема, передбачає переоснащення й модернізацію виробничих потужностей підприємства з метою його виходу на повномасштабне серійне виробництво, удосконалення виробничої кооперації із субпідрядниками, а також оптимізацію системи забезпечення комплектуючими виробами. У рамках спільної роботи планується розробка й впровадження у виробництво транспортної, вантажної, санітарної й картографічної модифікацій Ан-140, а також пасажирських літаків цієї марки зі збільшеною місткістю. «Авіакор – авіаційний завод» – одне з найбільших російських авіабудівних підприємств. Входить до складу корпорації «Російські машини». Основна сфера діяльності заводу – будівництво, ремонт, обслуговування й поставки запчастин для пасажирських літаків Ту-154М і Ан-140.

Наведений приклад зайвий раз наочно доводить, що вітчизняним підприємствам, принаймні у найближчі роки, буде дуже і дуже важко домогтись права на поставки готових літаків власної збірки до Росії. Радше українські авіабудівники поставлятимуть до Росії відповідні деталі та комплектуючі за схемами виробничої кооперації, здійснюватимуть науково-технічний супровід виробництва готової продукції, надаватимуть відповідні сервісні послуги тощо. Однак експерти зазначають, що лише для забезпечення нульової рентабельності виробництва в Україні треба випускати щороку 14 літаків,

тоді як виробничі потужності лише Харківського авіазаводу дають змогу випускати 35-40 одиниць такої техніки на рік.

Тому, найімовірніше, готові літаки Україна поставлятиме у інші (крім Росії) країни. І світовий ринок авіаційної техніки надає для цього певні можливості. Зокрема, за результатами участі українських авіабудівників у міжнародному авіакосмічному салоні Farnborough-2012 було підписано контракт на поставку п'ятнадцяти літаків Ан-148 і Ан-158 у Панаму. Крім того, нині виконується великий контракт із Індією на модернізацію 105 одиниць Ан-32. Із цього числа 40 машин повинно бути модернізовано в Україні, а інші 65 – на авіазаводі індійських військово-повітряних сил у Канпурі (Північна Індія). Також з Казахстаном створюється СП з виготовлення літаків моделі Ан-140. Основні вузли буде поставляти Харківський авіазавод, а двигуни – запорізька «Мотор Січ». Як бачимо, в цілому вітчизняна авіаційна промисловість має непогані перспективи для нарощування експорту своєї продукції.

Зберігає Україна й свій експортний потенціал у космічній галузі. Знаковим у цьому плані став експорт у США космічної техніки на суму понад 100 млн. дол. Хоча розраховувати на таку ж ритмічність експорту космічної техніки, як і вітчизняної авіаційної техніки, у найближчому майбутньому не варто.

В цілому ж можна прогнозувати, що український експорт літальних апаратів, двигунів та інших комплектуючих, вузлів й деталей до них має доволі непогані перспективи зростання, принаймні, у найближчі 5 – 7 років. Приріст обсягів зовнішніх продаж в окремі роки може вимірюватись десятками відсотків. Хоча на зростання обсягів експорту української авіакосмічної техніки в окремі роки зазначеного перспективного періоду у разі розраховувати, мабуть, вже не варто. Так само, мабуть, навряд чи вдасться повністю подолати доволі суттєві коливання обсягів зовнішніх продаж цієї техніки по роках означеного перспективного періоду. Хіба що, враховуючи доволі сприятливу для України кон'юнктуру цього світового ринку, вдасться дещо зменшити розмах щорічних коливань обсягів експорту українських літальних апаратів у найближчі 5–7 років.

Вельми невиразні й перспективи нарощування обсягів експорту продукції українського приладобудування (група XVIII УКТЗЕД). У цій галузі машинобудування ще є доволі успішні підприємства, як, наприклад, київське ПАТ «Меридіан» ім. С. Корольова. Основу його виробничої діяльності нині складає виробництво електровимірювальних приладів, радіовимірювальної апаратури та приладів спеціального призначення, пристроїв інформаційно-комунікаційних технологій, товарів широкого вжитку, як то індукційні плити, котли, радіоприймачі та телетюнери. Загалом, 90 % продукції цього підприємства експортується, у тому числі й у ФРН. Однак, в цілому експортна діяльність українського приладобудування більше зорієнтована на країни СНД. Для радикальнішої зміни експортної політики цієї галузі потрібні вельми значні інвестиції, кропітка організаційна робота й певний час на реалізацію відповідних програм. Тому найімовірніше, що найближчими роками обсяги експорту продукції українського приладобудування зростатимуть у середньому на 5 – 10 % на рік. При цьому, звичайно, можливі як більш стрімкі злети, так і спади обсягів експорту вітчизняних приладів та апаратів (група XVIII УКТЗЕД).

Окремо слід коротко зупинитись на перспективах експорту продукції вітчизняного військово-промислового комплексу. Зокрема, генеральний директор «Укроборонпрому» Д. Перегудов повідомив, що розрахунковий портфель закордонних військових замовлень України на найближчі 4–5 років перевищує 5 млрд дол. При цьому в 2011 р. товари й послуги військового й спеціального призначення поставлялися у 62 країни світу. «Основними споживачами нашої оборонної продукції залишаються країни Азії (45 %) і Африки (30 %), серед яких лідирують Індія, Таїланд, Алжир, Китай, Ірак. У структурі поставок перше місце займає авіатехніка (43,1 %), друге – техніка сухопутних військ (36,4 %), третє – засоби протиповітряної оборони (10 %), включаючи послуги з ремонту й модернізації», – зазначив він.

Що ж стосується імпорту продукції транспортного машинобудування (група XVII УКТЗЕД) та приладобудування

(група XVIII УКТЗЕД), то у перспективі, порівняно з 2012 р. його обсяги зростатимуть, хоча далеко не завжди такими темпами, як до нині. Свій внесок в уповільнення темпів зростання імпорتنних поставок зазначеної машинобудівної продукції зроблять і більш висока насиченість українського ринку деякими товарами, ніж раніше, і певний дефіцит коштів у доволі багатьох покупців у поєднанні з дорожнечою кредитів.

Наприклад, у сфері залізничного машинобудування, як зазначав віце-прем'єр-міністр Б. Колесніков, це буде імпорт відповідного обладнання й апаратури, що не виробляються в Україні. Те ж саме, вочевидь, стосується й вітчизняної авіакосмічної техніки. Обсяги імпорту продукції означених галузей на перспективу визначатимуться, в основному, потребами українських підприємств у відповідних вузлах і деталях, й залежатимуть від обсягів вітчизняного виробництва залізничного складу та літальних апаратів.

Імпорт автотранспорту (включаючи вузли й деталі для його виробництва) вочевидь, зростатиме й надалі. Хоча рекордний рівень 2008 р. навряд чи буде досягнуто раніше, ніж через 5–7 років. Найімовірніше щорічний приріст вартості імпорту продукції автомобільної промисловості в Україну у цей період коливатиметься у межах 10 – 15 %. Так само протягом найближчих 2–5 років не варто очікувати на значні зміни у складі першої п'ятірки країн-імпортерів автомобільної продукції в Україну – Німеччини, Японії, Росії, Південної Кореї та Великої Британії.

Також, сьогодні можна говорити про значне зростання імпорту в Україну продукції суднобудування у вже найближчому майбутньому. Адже лише очікуване придбання НАК «Нафтогаз України» двох півзаглибних плавучих бурових установок (ППБУ) може коштувати нашій державі 1,23 – 1,4 млрд дол. США. До цього треба додати ще багатомільйонну вартість імпорту обладнання та озброєнь для відповідного оснащення ними кораблів Військово-Морських Сил України згідно з відповідною державною програмою.

Так само, у майбутньому слід очікувати подальшого зростання вартості імпорту приладів та апаратів в Україну. У цій

групі імпорتنих товарів (група XVIII УКТЗЕД) цілком ймовірно деяке зменшення частки предметів широкого вжитку як у зв'язку із насичення ними внутрішнього українського ринку, так і у зв'язку з очікуваною на перспективу не надто високою купівельною спроможністю українців. Однак, зазначене скорочення, найімовірніше, з надлишком буде компенсоване імпортом медичної техніки та деяких інших приладів й апаратів виробничого призначення.

Утім, саме у сфері суднобудування та приладобудування Україна має доволі значні перспективи розвитку відповідних виробництв для заміни поставок імпорتنих товарів, оскільки має й виробничі потужності, які можуть бути використані відповідним чином після певні модернізації, і кваліфіковані кадри, і навіть деякий виробничий досвід виготовлення окремих аналогів. Зокрема, варто згадати, що до останнього часу на Чорному морі видобуток вуглеводнів проводився лише за допомогою плавучих бурових установок, створених вітчизняними суднобудівниками ще у радянський період. Звичайно, вони поступаються за своїм технічним рівнем як нещодавно придбанім імпортним плавучим буровим установкам, так і тим, які НАК «Нафтогаз України» має намір придбати найближчим часом. Однак, враховуючи перспективи збільшення обсягів видобутку нафти і газу в українській частині акваторії Чорного моря, на думку деяких експертів, варто розглянути перспективи створення виробництва принаймні частини необхідної для цього техніки в Україні.

В цілому ж, як випливає з проведеного вище дослідження, в Україні, навіть за умови розвитку національного виробництва ряду іноземних аналогів машин, обладнання, приладів тощо, обсяги імпорту продукції машинобудування у перспективі зростатимуть. Хоча темпи такого росту в цілому будуть, мабуть, дещо нижчі, ніж за кілька років, що передували останній глобальній фінансово-економічній кризі. І на обсяги імпорту, співставні з рівнем 2008 р., звичайно у співставних цінах, тобто з урахуванням доларової інфляції, українська економіка вийде, мабуть, лише через два-три роки. Зростатиме, принаймні найближчими роками, й від'ємне сальдо української

зовнішньої торгівлі товарами. Утім, як і у випадку із збільшенням обсягів імпорту, темпи росту від'ємного сальдо української зовнішньої торгівлі товарами будуть нижчими, ніж у передкризовий період. На останок зазначимо, що в Україні, в цілому зберігається значний потенціал як значного зростання ролі машинобудування у формуванні обсягів й структури вітчизняного експорту, так і для оптимізації обсягів й структури імпорту продукції машинобудування. Однак, для досягнення суттєвих позитивних зрушень у цій сфері необхідні доволі радикальні зміни у державній політиці (*При підготовці цієї роботи були використані такі джерела інформації: Державна служба статистики. Офіційний веб-сайт (www.ukrstat.gov.ua); Зеркало недели. – 2012. – № 23, 37; Консалтингове Агентство ААА (http://www.aaa.com.ua) – 2008. – 10.06; Портал машиностроения (http://www.mashportal.ru); Машиностроение Украины, СНГ, мира (http://ukrmach.dp.ua) – 2012. – 17.02; 06, 20.05; 17, 29.06; 30.07; 03, 07.10; Послезавтра (http://poslezavtra.com.ua) – 2011. – 19.12; Укррудпром (http://www.ukrrudprom.com) – 2011. – 26.08; Финансовая аналитика (http://www.finanal.ru) – 2010 – 30.06; Элемент (http://elementmag.kz) – 2011. – 04.04; FINANCE.UA (http://news.finance.ua) – 2012. – 02.07; Клуб Сковорода (http://skovoroda.net) – 2012. – 24.09; Союз Заводів Важкого Машинобудування (http://www.sztm.dn.ua) – 2012. – 23.08; LB.ua – (http://economics.lb.ua) – 2012. – 10.02; 22.08; Дело (http://delo.ua) – 2012. – 21.11; Партия Регионов (http://www.partyofregions.org.ua) – 2012. – 22.08; Finforum (http://finforum.org) – 2012. – 22.03; Прогресс (http://www.progress.ua) – 2012. – 03.03; ForUm (http://for-ua.com) – 2012. – 02.10; Одна Родина (http://odnarodyna.com.ua) – 2012. – 27.08; Корреспондент (http://korrespondent.net) – 2012. – 03.01; Инвест Газета (http://www.investgazeta.net) – 2012. – 03.11; lcci.lg.ua (http://lcci.lg.ua) – 2012. – 23.05; Trans-Port (http://www.transport.com.ua) – 2010. – 22.06; 2012. – 19.09; Z-Украина (http://zet.in.ua) – 2010. – 02.12; 2011. – 29.12; 2012. – 03.01;*

Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>) – 2011. – 15.12; 2012. – 25.01, 30.03, 10.10; МинПром (<http://minprom.ua>) – 2012. 13.07; Запорозьє. Городской портал (<http://www.misto.zp.ua>); STATUS QUO (<http://www.sq.com.ua>) – 2012. – 10.10; КИД (<http://zadonbass.org>) – 2012. – 20.09; Ukrinform (<http://www.ukrinform.ua>) – 2012. – 18.09; Газета.ua (<http://gazeta.ua>) – 2012. – 09.10).

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

Верховна Рада завершила розгляд усіх організаційних питань, сформувавши 29 комітетів і спеціальну контрольну комісію з питань приватизації, що необхідно для нормальної законодавчої роботи. Про це поінформував Голова ВР В. Рибак під час брифінгу 25 грудня. Спікер ВР висловив сподівання, що вже з 10 січня наступного року у сесійній залі розглядатимуться напрацьовані законопроекти. За його словами, до Верховної Ради вже надходять проекти законів від суб'єктів законодавчої ініціативи, зокрема, Президента України та уряду.

Ближчим часом, сказав В. Рибак, новостворені комітети визначаться щодо порядку організації своєї роботи, і «Верховна Рада зможе повноцінно працювати». Голова Верховної Ради також зазначив, що у парламенті буде розроблений і затверджений перспективний план законодавчої роботи на всю каденцію. При цьому усі законодавчі акти будуть проаналізовані на предмет важливості для соціально-економічного розвитку країни, підвищення рівня добробуту її громадян, аби «виконати ті завдання, які ставить Президент перед урядом». Спікер повідомив, що нині у парламенті уважно аналізуються програми партій, що перемогли на виборах. Передвиборча риторика, зауважив він, має залишитися у минулому, і всі народні депутати повинні не забувати про свій обов'язок – виконувати обіцянки, які давалися виборцям. «Моя задача як Голови Верховної Ради – аналізувати усі програми і доповідати, як вони виконуються», – сказав В. Рибак (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>)* – 2012. – 25.12).

***

Україна і Росія продовжуватимуть співпрацю у різних напрямках, і ця співпраця буде ефективною, особливо з огляду на стратегічне партнерство наших країн. Таку думку висловив Голова Верховної Ради України В. Рибак під час зустрічі з головою Комітету у справах СНД і зв'язками зі співвітчизниками Державної Думи Федеральних Зборів Російської Федерації Л. Слуцьким.

Керівник парламенту висловив упевненість, що новий склад Верховної Ради України буде налаштований на розвиток конструктивної співпраці з Росією в дусі стратегічного партнерства. В. Рибак зазначив, що після затвердження складу української частини Міжпарламентської комісії зі співробітництва Верховної Ради України і Федеральних Зборів Російської Федерації можна буде розпочати підготовку до її одинадцятого засідання.

Сторони наголосили на важливості подальшого розвитку парламентської складової двосторонньої співпраці на рівні парламентських «груп дружби». Л. Слуцький передав Голові Верховної Ради України запрошення голови Державної Думи Росії С. Нарішкіна відвідати з офіційним візитом Російську Федерацію. Обговоривши ряд питань, які стоять на часі – як в економічній, так і в гуманітарній сферах, сторони були одностайними у думці, що для реалізації багатьох напрямів потрібні двосторонні урядові документи. У цьому контексті В. Рибак наголосив, що «парламент забезпечить для уряду всю необхідну законодавчу базу» (***Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 25.12).***

***

Верховна Рада України готова до подальшого зміцнення контактів з Всекитайськими зборами народних представників, у тому числі з метою обміну досвідом у сфері законодавчої ініціативи і законотворчості, до розвитку співпраці на рівні груп дружби законодавчих органів двох держав. На цьому наголосив перший заступник Голови ВР І. Калетнік під час зустрічі з Надзвичайним і Повноважним Послом Китайської Народної Республіки в Україні Ч. Сіюнем.

І. Калетнік привітав посла КНР з 20-ю річницею встановлення дипломатичних відносин між Україною і Китаєм. Він висловив думку, що одним з головних питань розвитку співпраці між нашими країнами є збереження позитивної динаміки розвитку двосторонньої торгово-економічної співпраці, взаємодія ділових кіл наших країн та збалансованість торгівлі. При цьому він підкреслив, вже зараз обсяг товарообігу за рік досяг 10 млрд дол. США.

Ч. Сіюнь підтвердив зацікавленість китайської сторони у подальшому розвитку і поглибленні дружби та співпраці з Верховною Радою України. «Маємо наміри для великої роботи», – сказав він, уточнивши, що це стосується організації й інтенсифікації політичних і гуманітарних контактів, збільшення товарообігу між Україною і Китаєм, контактів на партійному рівні (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12*).

***

Об'єднання митних і податкових функцій в одному міністерстві, безперечно, має додати позитиву у справі стягнення податків і зборів до державного бюджету. Про це зазначив перший заступник Голови ВР І. Калетнік, додавши, що «і митна, і податкова служби до цього об'єднання готувались майже два роки». На його думку, нове відомство спроможне налагодити більш чіткий контроль за діяльністю суб'єктів підприємництва від моменту ввезення ними товару і до моменту його реалізації на внутрішньому ринку.

«Таким чином, зникнуть прогалини між податковою та митною службами, які використовували несумлінні платники податків. Якщо декому вдавалося ухилитися від сплати податків при ввезенні товарів, то тепер він обов'язково потрапить в поле зору при реалізації товару невідомого походження», – пояснює І. Калетнік. Він висловив переконання, що керівникам нового міністерства до снаги перетворити відомство на ефективний і справедливий механізм наповнення державного бюджету (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 25.12*).

***

Фракція КПУ як народний контроль слідкуватиме за виконанням зобов'язань нового уряду. Таку думку висловив перший заступник Голови ВР І. Калетнік, коментуючи призначення нового складу Кабінету Міністрів. За його словами, зробити висновок, наскільки вдалою виявиться нова команда урядовців, можна буде дещо пізніше. «А від того, наскільки ефективно працюватиме новий уряд, залежатиме і те, скільки часу він пропрацює», – сказав І. Калетнік (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>)*. – 2012. – 25.12).

***

Новий склад Кабінету Міністрів, призначений Указами Президента України, повинен показати нові підходи у вирішенні наболілих проблем економіки і соціальної політики держави, вважає перший заступник Голови ВР І. Калетнік. Він, зокрема, нагадав новопризначеній на посаду міністра охорони здоров'я Р. Богатирьовій, що медична реформа, яка стартувала півтора роки тому у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях і місті Києві, викликає невдоволення своїми результатами у 95 % населення цих регіонів.

«Незадоволені як пацієнти, так і медичні працівники. Вони цілком слушно вважають, що способи впровадження реформи руйнують існуючу систему медичних закладів, а можливості надання якісної медичної допомоги стають все більш мізерними», – зазначив І. Калетнік. На його думку, нововведення, пов'язані зі створенням системи сімейної медицини та сімейних лікарів, при застосуванні на практиці виявилися до кінця не продуманими.

Одним з негативів медичної реформи І. Калетнік називає катастрофічне недофінансування системи охорони здоров'я. В бюджеті 2013 р. на потреби відомства заклали 9 млрд грн. «Навіть у чотирьох «пілотних» регіонах, в яких впроваджують медичну реформу, брак коштів не дозволяє медичним установам покривати витрати на опалення, електроенергію і зарплати, не кажучи вже про медикаменти і харчування для хворих», – сказав він. «Ми вимагатимемо від Прем'єр-

міністра М. Азарова і профільного міністерства відмовитись від хибних ідей реформування медичної галузі, а також збільшити її фінансування. Для відновлення повноцінного, доступного і безкоштовного медичного обслуговування для населення нині потрібно виділяти не менш як 10 % доходів державного бюджету», – повідомив І. Калетнік (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 25.12).

***

Заступник Голови ВР Р. Кошулинський спільно з народними депутатами відвідали Національну парламентську бібліотеку України.

Говорячи про проблеми, які в сьогоденних умовах постають у роботі бібліотек України загалом та Національної парламентської бібліотеки зокрема, працівники бібліотеки звернули увагу на реальну проблему, яка потребує якнайшвидшого вирішення – відсутність в Державному бюджеті України на 2013 р. коштів на передплату періодичних видань для бібліотек, підпорядкованих Міністерству культури України, в тому числі і для Національної парламентської бібліотеки.

Окрім того, під час зустрічі велику увагу було приділено питанню вдосконалення законодавства України про авторське право. Зокрема, мова йшла про надання бібліотекам права оцифрувати видані твори та розміщувати їх для користування у власній локальній бібліотечній мережі. Наукові працівники бібліотеки також звернули увагу на те, що подібна практика існує в багатьох європейських країнах (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

У Верховній Раді України створено міжфракційне об'єднання (МФО) «Рівні можливості». Співголовами МФО є Ірина Бережна (ПР), Ірина Геращенко (УДАР) та Олена Кондратюк («Батьківщина»). Члени об'єднання повідомили, що ними вже зареєстровано перші спільні законопроекти, зокрема, зміни до Адміністративного кодексу щодо посилення

відповідальності за домашнє насилля, зміни до Сімейного кодексу щодо захисту прав дітей та внесення змін до законодавства щодо забезпечення рівних можливостей одиноких батьків і матерів.

Співголови МФО зазначили, зокрема, що діяльність народних депутатів полягатиме «у відстоюванні гендерної рівності, в тому числі щодо активного залучення жінок до суспільно-політичного життя, а також у розробленні спільних законодавчих ініціатив з цієї проблематики». За їхніми словами, пріоритетними напрямками роботи є боротьба з домашнім насиллям, захист прав жінок і дітей, створення рівних можливостей для чоловіків і жінок у різних сферах суспільного життя.

На думку І. Геращенко, завдяки створенню цього об'єднання не лише у Верховній Раді, але й в суспільстві вдалося активізувати тему гендерної рівності і привернути увагу до неприпустимості будь-якої дискримінації за цим принципом. У своїй роботі МФО планує використовувати досвід гендерних об'єднань в парламентах європейських країн, де подібні групи довели свою ефективність (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 25.12*).

***

Оппозиция поддержала проект постановления о распределении парламентских комитетов. Решение о распределении комитетов Верховной Рады принято согласно видению парламентских фракций. Об этом в комментарии Gazeta.ua сказал народный депутат Украины, член парламентской фракции Партии регионов Н. Шуфрич.

Народный депутат отметил, что депутаты традиционно не обсуждают в сессионном зале распределение комитетов Верховной Рады. По его словам, в прошлой каденции парламента работа над распределением комитетов тоже происходила таким образом. «Руководители фракций по поручению депутатов регулировали этот вопрос. Практики обсуждения его, как правило, не существует. Понятно, что не все желания удовлетворены. Но в целом решение принято согласно видению членов фракций», – отметил политик.

Н. Шуфрич напомним, что оппозиция поддержала проект постановления о распределении комитетов. Комментируя заявления оппозиционеров о том, что они такой расстановкой недовольны, политик отметил: «Тогда почему они голосовали? Здесь у них такая же ситуация, как с законом о выборах. Они за него проголосовали, и называли его проевропейским, а потом их мнение изменилось» (*Офіційний сайт Партії Регіонів* (<http://www.partyofregions.org.ua>). – 2012. – 25.12).

***

Лидер фракции «Свобода» О. Тягнибок заявил, что не уверен в том, что законодательная работа будет иметь видимые результаты, если депутаты будут иметь право голосовать один раз в неделю. Он сообщил, что в парламенте его фракция не поддержит решения о голосовании один раз в неделю и сделает все, чтобы голосование было персональным.

Как писалось ранее, А. Ефремов, глава парламентской фракции Партии регионов, сообщил, что власть на данный момент еще не договорилась с оппозицией по вопросу голосования. Сейчас парламентариями изучается опыт голосования провластных сил и оппозиции в других странах. Напоминаем, что представители ПР предлагали проголосовать за законопроекты, избрав для этого только один из пленарных дней рабочей недели (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2012. – 26.12).

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Президент України В. Янукович взяв участь у Подячному молебні з нагоди завершення 2012 р. Традиційний щорічний молебен відбувся в Києві біля пам'ятника князю Володимиру. Молебен за Україну та Український народ відправив Митрополит Київський і всієї України Блаженніший Володимир. Участь у заході взяли Прем'єр-міністр М. Азаров, голова Київської міської держадміністрації О. Попов, урядовці, народні депутати. В. Янукович поспілкувався з Митрополитом

Київським і всієї України Володимиром (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (www.president.gov.ua). – 2012. – 25.12).

***

Прем'єр-міністр України М. Азаров провів останнє засідання Кабінету Міністрів у 2012 р., на якому, зокрема, підбив основні етапи роботи упродовж року.

«Рік, що минає, був складним, але Україна виконала у ньому надзвичайно важливі пункти плану національного розвитку», – наголосив М. Азаров. За словами глави уряду, Україна може пишатися тим, як ми провели Чемпіонат Європи з футболу 2012 р. Тим, які потужні інфраструктурні перетворення здійснили у стислий термін. «Українці переконали себе і весь світ, що ми нарешті здатні не тільки мріяти, але й реалізовувати найскладніші сучасні проекти», – зазначив Прем'єр-міністр.

Зокрема, ми можемо пишатися тим, що наші олімпійці за кількістю медалей в Лондоні стали одинадцятими серед найсильніших команд світу, а паралімпійці – четвертими.

Також глава уряду охарактеризував основні досягнення щодо соціально-економічного розвитку, детально зупинився на питаннях зниження податкового тиску, підвищення соціальних стандартів, створення сприятливих умов для розвитку внутрішнього виробництва. Водночас М. Азаров зазначив, що, окрім багатьох позитивних віх року, є ще багато невирішених проблем, нереалізованих очікувань людей. «Треба бачити, що всі ці проблеми можна вирішити. Ось чому я налаштований оптимістично, і переконаний, що у наступному році і уже в такому – новому складі – уряд зможе зміцнити позитивні тенденції розвитку і продовжити необхідні країні перетворення», – наголосив М. Азаров (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

Уряд зобов'язаний виконати Національний план дій на 2013 р., наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 26 грудня 2012 р.

За його словами, принципиові положення Національного плану були оголошені на засіданні Ради регіонів, яке відбулося 25 грудня під керівництвом Президента України В. Януковича. «Президент України ... на засіданні Ради регіонів поставив перед Кабінетом Міністрів завдання: відновити стійке економічне зростання і одночасно забезпечити перехід до формування якісно нової економічної моделі. Глава держави наголошує, що головний потенціал економічного зростання полягає у внутрішньому попиті на досить місткому українському ринку», – заявив М. Азаров.

Він наголосив на пріоритетних завданнях роботи уряду у наступному році. Так, у першу чергу йдеться про необхідність активізації виконання програми поетапної структурної модернізації економіки на базі внутрішнього ринку.

У 2013 р. уряд має намір добитися принципового перелому зовнішньоторговельного балансу на користь України. Крім того, проводитиметься активна робота, спрямована на зростання економіки шляхом кредитування і залучення інвестицій. У цьому контексті, на переконання М. Азарова, банківська система повинна піти назустріч потребам економічного розвитку, а держава – знайти успішні стимули для цього.

При цьому, зазначив Прем'єр-міністр, повинні забезпечуватися прозорі правила роботи для інвесторів (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

Кожен член нового уряду повинен швидко знайти практичні рішення забезпечення розвитку своєї галузі в умовах рецесії. Відповідне завдання поставив Прем'єр-міністр України М. Азаров на засіданні Кабінету Міністрів 26 грудня 2012 р.

«Вся наша робота має бути підпорядкована тим складним і масштабним завданням, які стоять перед країною. Кожен член нового уряду достатньо швидко повинен знайти практичні рішення: як забезпечити розвиток своєї галузі в умовах, коли в навколишньому світі продовжується економічний спад, коли конкуренція посилюється, а фінансові ресурси обмежені.

Кожен повинен виявити максимум наполегливості, енергії, ініціативи», – наголосив М. Азаров, додавши, що Кабінет Міністрів – це єдина команда, яка зобов'язана втілювати політику Президента України на економічне зростання як основу так потрібних суспільству соціальних змін на краще.

При цьому він відзначив, що урядова команда оновилася майже наполовину і помолодшала: «У складі уряду 10 міністрів, які вперше очолили центральні органи виконавчої влади. Водночас кожен з них має особисті досягнення і авторитет». М. Азаров висловив переконання, що їхній свіжий погляд і сучасні знання, а також практичні навички, отримані в реальній роботі, у поєднанні з досвідом і технологічністю працівників міністерств і відомств дозволять вирішувати найскладніші завдання.

«Я ж вимагаю від усіх максимальної відповідальності, ініціативи і водночас виваженості, уміння з практики робити висновки та коригувати свої дії. І працювати прозоро, бути доступними для слухних порад і критики, завойовувати довіру і визнання суспільства», – підкреслив Прем'єр-міністр (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

З метою забезпечення економічного зростання у наступному році уряд стимулюватиме банківську систему кредитувати реалізацію масштабних проектів. Про це заявив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 26 грудня 2012 р.

Глава уряду наголосив, що для забезпечення зростання економіки потрібно кредитувати і залучати інвестиції.

«За майже три роки ми значно зміцнили банківську систему України. Держава довела, що здатна здійснювати масштабні проекти і виконувати свої зобов'язання самостійно. Тому банківська система повинна піти назустріч потребам економічного розвитку. А держава – знайти успішні стимули для цього», – зазначив М. Азаров. Разом з тим, підкреслив він, раз і назавжди повинно стати правилом, що інвестор має швидко

отримати в Україні абсолютно всі необхідні для нього умови ведення бізнесу, а також добросовісне сприяння з боку влади. «Якщо створюються робочі місця, люди отримують зарплату – з усім іншим вирішимо, коли інвестиційні проекти вийдуть на сталу прибуткову роботу», – додав М. Азаров (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

У 2013 р. уряд має намір добитися принципового перелому зовнішньоторговельного балансу на користь України. Про це заявив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів України 26 грудня 2012 р. Для цього, за словами Прем'єр-міністра, необхідно неприйнятне для нас негативне сальдо платіжного балансу розкласти на складові й вирішити: за якими позиціями, якими заходами ми покращимо цей баланс.

«Ми повинні вміти твердо захищати наш ринок і енергійно просувати вітчизняні товари на зовнішні ринки. Це той випадок, коли всі ідеологічні протиріччя та упередженість треба відкласти в сторону і діяти максимально прагматично, жорстко, маючи на меті лише національний інтерес, лише перемогу у конкурентній боротьбі», – заявив глава уряду (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

У 2013 р. уряд активізує реалізацію програми поетапної структурної модернізації економіки. Відповідна робота буде проведена з метою забезпечення сталого розвитку, який базуватиметься насамперед на внутрішньому ринку. На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 26 грудня 2012 р.

За його словами, у цьому напрямку ключовим завданням для уряду є ставка на розвиток реального сектора, створення нових робочих місць і забезпечення гідної оплати праці. «Ми повинні, буквально по галузях і регіонах, розписати всі

доступні напрями економічного зростання і під них призначити заходи та фінансові ресурси, без яких плани – тільки декларації», – заявив Прем'єр-міністр (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

У цьому році уряд почав реалізацію нової соціальної політики Президента України. На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів України 26 грудня 2012 р., де він охарактеризував основні віхи діяльності.

Прем'єр-міністр зазначив, що протягом року розміри прожиткового мінімуму збільшувались поетапно 5 разів. А мінімальна заробітна плата – 6 разів поспіль. Підвищувались розміри соціальної допомоги: при народженні дитини, малозабезпеченим родинам, інвалідам. «Я хочу підкреслити, що це був і буде обґрунтований роботою економіки соціальний поступ. Не такий швидкий, як ми бажали б, але стабільний прогрес», – сказав М. Азаров.

Також глава уряду акцентував на інших важливих складових якості життя. Наприклад, у 2012 р. втричі було збільшене бюджетне фінансування на ліки для «швидкої допомоги». Придбано рекордну кількість – 286 сучасних автомобілів «швидкої». Це чверть від потреби всієї країни. Також уряд добився здешевлення ліків для гіпертоніків. Окрім цього, важливим досягненням роботи є й те, що за рік вдалося придбати близько тисячі шкільних автобусів, у багатьох областях практично ліквідувати черги в дитячі садки (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

Україна і Росія можуть провести в найближчі місяці в Дніпропетровську засідання міжпарламентської комісії щодо співпраці в наукоємних галузях економіки.

Про це повідомив голова Комітету у справах СНД і зв'язках із співвітчизниками Державної думи Федеральних

Зборів РФ Л. Слуцький під час зустрічі 25 грудня у Києві з Прем'єр-міністром України М. Азаровим.

«Ми домовились із керівництвом попереднього складу ВР провести у найближчі місяці в Дніпропетровську двосторонню велику міжпарламентську комісію, аналогічну тій, яку ми провели кілька місяців тому в Воронежі. Під час засідання цієї комісії ми хотіли б зробити ставку на розвиток співпраці у наукоємних галузях промисловості, зокрема співробітництва у космічній галузі й авіабудуванні», – сказав Л. Слуцький.

При цьому він висловив сподівання, що ця ініціатива буде підтримана депутатами Верховної Ради сьомого скликання.

У свою чергу М. Азаров привітав розширення співпраці в наукоємних галузях економіки та зазначив, що Україна в цілому налаштована на конструктивну співпрацю з РФ. «Ми працювали і будемо працювати над зміцненням наших відносин з РФ. Це – однозначно наша політика: і Президента, і Прем'єр-міністра, і Голови Верховної Ради», – сказав глава українського уряду.

Крім того, він запропонував російській стороні розглянути можливість проведення українсько-російського комітету з питань торгово-економічного співробітництва в першому кварталі 2013 р. (*Урядовий портал (www.ktu.gov.ua)*. – 2012. – 25.12).

***

25 грудня 2012 р. Прем'єр-міністр України М. Азаров взяв участь в урочистій церемонії нагородження лауреатів Державних премій України в галузі науки і техніки 2011 р.

М. Азаров наголосив, що врученням наукових нагород держава відзначає найбільш вагомі досягнення українських вчених. «Їхній внесок у розвиток економіки, суспільства важко переоцінити», – зазначив він.

Державною премією відзначені двадцять робіт, 184 науковців стали лауреатами премії. З них 4 академіки, 13 членів-кореспондентів НАНУ, 109 докторів та 34 кандидати наук, три Герої України. У свою чергу голова Комітету з Державної премії України в галузі науки і техніки Б. Патон привітав лауреатів з великим вкладом у розвиток науки, освіти, техніки,

відзначивши важливість відновлення в Україні кораблебудування та цивільної авіації, а також розвитку високих технологій (*Урядовий портал (www.kmti.gov.ua)*). – 2012. – 25.12).

***

За поданням Державної фінансової інспекції Кабінет Міністрів України скасував чергову форму фінансового контролю – державний фінансовий аудит окремих господарських операцій. Згідно з урядовою постановою від 19 грудня 2012 р. № 1182 втратила чинність постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 506 «Про затвердження Порядку проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту окремих господарських операцій».

Причиною такого рішення є реалізація курсу України на дерегуляцію вітчизняної економіки і, зокрема, виконання вимог Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. Таким чином, скасовано постійну присутність державних аудиторів на тих державних підприємствах, які є об'єктами контролю, та необхідність погодження з ними платіжних доручень до їх підписання керівником суб'єкта господарювання.

Крім того, зазначене урядове рішення скероване на уникнення дублювання контролюючих функцій.

На думку голови Держфінінспекції України П. Андреева, зменшення кількості контрольних заходів не означає погіршення самого контролю чи зменшення відповідальності керівників підприємств за скоєні порушення (*Урядовий портал (www.kmti.gov.ua)*). – 2012. – 25.12).

***

На сьогодні у доброму і задовільному стані перебувають 92 % посівів озимих. Посів виконано в оптимальні строки та насінням високих репродукцій, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню їх урожайності та збільшенню валового виробництва. Про це сказав міністр аграрної політики та продовольства М. Присяжнюк, повідомили УНН у прес-службі відомства.

«Щодо стану посівів, то 92 % перебувають у доброму та задовільному стані. Якщо у минулому році в цей час ми не отримали

мали сходи більше 2 млн га, то цього року лише 360 тис. га. Зараз наявний сніговий покрив на всій території України, це захищає сходи озимини від сильних морозів», – зазначив він.

Окрім того, за його словами, під урожаєм 2013 р. озимі культури посіяні винятково насінням високих репродукцій, посіви досягли оптимальних фаз розвитку, тобто є більш стійкими до негативних природно-кліматичних факторів.

«Таким чином, поки що ми маємо оптимальні умови для хорошого майбутнього врожаю», – зазначив М. Присяжнюк.

Він додав також, що озимі культури наразі перебувають у стані зимового спокою на всій території країни. Завдяки достатньому сніговому покриву на полях умови для перезимівлі складаються цілком задовільно, а у районах, де снігу не було, сильних морозів не спостерігається.

Як повідомлялося, за словами директора Укргідрометцентру М. Кульбиди, в кінці грудня та на початку січня температура в Україні буде на 6-9 градусів вищою, ніж зазвичай (*Українские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2012. – 25.12).

***

Урядом прийнято рішення продовжити дію постанови, якою регламентується укладання тристоронніх угод між Аграрним фондом, обласними державними адміністраціями та хлібопекарськими підприємствами щодо постачання борошна, виробленого Аграрним фондом, на ці підприємства для випікання сортів хліба масового вжитку. Про це поінформував перший заступник міністра аграрної політики та продовольства України І. Бісюк 26 грудня під час брифінгу.

Перший заступник міністра нагадав, що цього року зібрано третій за обсягом урожай в історії держави, він становить 46,2 млн т зерна, з них 15 млн т пшениці. В Аграрному фонді на сьогодні накопичено 1,8 млн т зерна і цей обсяг є достатнім для забезпечення продовольчої безпеки.

«Цього достатньо, щоб усі області держави, всі хлібопекарські підприємства мали борошно в тому обсязі, який вони

замовляють», – сказав він. Також І. Бісюк запевнив, що уряд, Мінагрополітики та Аграрний фонд наразі роблять все можливе, щоб забезпечити хлібопекарські підприємства достатньою кількістю борошна за прийнятною ціною (**Офіційний портал Верховної Ради України** (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

***

Міністерство регіонального розвитку, строительства и жилищно-коммунального хозяйства оценивает объем введенного в 2012 г. в эксплуатацию жилья в 10 млн кв. м. Об этом журналистам сообщил заместитель министра регионального развития, строительства и ЖКХ Д. Исаенко.

По его словам, таким образом стране удалось выйти на показатели ввода в эксплуатацию жилья, равные показателям 2007 г. В то же время он отметил, что около 75 % сдаваемого в стране в эксплуатацию жилья – это индивидуальное строительство, и только 25 % – многоквартирное. Как сообщалось, по данным Государственной службы статистики в 2011 г. в стране введено в эксплуатацию 9,41 млн кв. м жилья (**Finance.ua** (<http://news.finance.ua>). – 2012. – 26.12).

***

У рамках святкування країною Нового 2013 р. та Різдва Христового у містах Києві, Севастополі та усіх регіонах України передбачено проведення понад 600 тис. культурно-мистецьких заходів, на які буде витрачено понад 30 млн грн. Про це 26 грудня повідомив перший заступник міністра культури Ю. Богуцький під час брифінгу.

«Заходи почали проводити з 19 грудня і вони триватимуть до завершення шкільних канікул. Взагалі у святкуванні братимуть участь до 42 тис. закладів культури і мистецтв, починаючи від клубів і аж до великих театрів. У заходах задіяно близько 70 тис. професійних діячів культури і близько 1 млн аматорів», – розповів Ю. Богуцький (**Офіційний портал Верховної Ради України** (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2012. – 26.12).

ПОЛІТИКА

Лідер партії УДАР В. Кличко не згоден із заявами експертів, що Україні не варто підписувати угоду про асоціацію з ЄС, оскільки це, мовляв, легітимізує чинний режим в Україні. Про це політик заявив у інтерв'ю каналу ТВі.

«Багато людей кажуть: в цих умовах ми не можемо підписати угоду про асоціацію. В країні є політв'язні, а вибори відбулися нечесно. Однак, саме підписання угоди про асоціацію змусить Україну реалізовувати узяті на себе зобов'язання. А ми як опозиція робитимемо все, щоб українська влада дотримувалася вимог угоди. Водночас, наші європейські колеги будуть контролювати цей процес ззовні», – відзначив політик.

Він висловив переконання, що від протистояння України та Європейського Союзу матимуть зиск лише ті, хто штовхає Україну в протилежний від Євросоюзу бік. «Це небезпечний шлях. Ми повинні йти в Європу, адже саме там сповідують цінності, які потрібні Україні», – переконаний лідер УДАРу (*Сайт партії УДАР Віталія Кличка (<http://klichko.org/ua>). – 2012. – 26.12.*)

***

Лідер партії УДАР В. Кличко вважає, що в столиці якнайшвидше мають відбутися вибори мера. Про це він заявив в інтерв'ю телеканалу ТВі, передає УНН.

«Юридично у нас мера немає вже рік, фактично – три роки. В столиці знищили місцеве самоврядування. Кияни не впливають на процеси, як відбуваються в місті», – наголосив В. Кличко. Він вважає, що вибори мера Києва мають відбутися в два тури, «щоб міського голову обрала більшість киян».

Відповідаючи на питання про те, чи не зникло у В. Кличка бажання стати мером Києва, політик сказав: «Не зникло. Від Києва залежить дуже багато, всі процеси починаються звідси». Водночас він наголосив, що опозиція має висунути на посаду мера єдиного узгодженого кандидата, який матиме реальні шанси перемогти представника влади. «Ми зробили висновки, коли останнього разу на виборах мера балотувався

Турчинов, балотувався Кличко, а врешті-решт виграв Черновецький. Ми не повинні наступати на ті ж самі граблі і робити тих же помилок, ми маємо висунути єдиного кандидата від опозиції», – переконаний В. Кличко (*Сайт партії УДАР Віталія Кличка* (<http://klichko.org/ua>). – 2012. – 26.12).

***

«Ударівець» скаржитесь, що на Київщині намагаються створювати клони його партії. Голова фракції УДАР у Києво-Святошинській районній раді К. Бедовой наголосив, що влада Київської області за допомогою підкупу і тиску переманює на свій бік опозиційних депутатів місцевих рад. Про це УНН повідомили у прес-службі Київської обласної організації партії УДАР.

Він розповів, що найбільш кричуща ситуація з підкупом депутатів склалася у Києво-Святошинській районній раді, де ще навесні стало відомо про існування «тушок». У зв'язку з цим керівні органи партії ухвалили рішення перереєструвати місцеву парторганізацію та вигнати зрадників із партії. Однак районне управління юстиції чинило спротив і не давало можливості переоформити документи, а голова Києво-Святошинської райради всіляко уникає розгляду питання стосовно виключення «тушок» із фракції УДАРу. На переконання представника партії, це робиться з єдиною метою – повторити сценарій 2010 р. боротьби влади з опозицією, «коли за допомогою тушок і зрадників створювалися клони місцевих осередків опозиційних партій і таким чином блокувалася можливість брати участь у виборах» (*Українские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2012. – 26.12).

***

Оппозиция намерена обратиться в суд по поводу депутатов Табаловых, которые не приняли депутатскую присягу. Об этом 25 декабря заявил лидер объединенной оппозиции А. Яценюк. По его словам, оппозиция планирует поднять вопрос по Табаловым на заседании регламентного комитета, а также инициировать создание следственной комиссии, кото-

рая бы занялась расследованием этой ситуации. По результатам расследования комиссии оппозиция планирует обратиться в суд.

«Мы направили запросы во все депутатские фракции, чтобы они подали фамилии членов комиссии, чтобы подготовить всю юридическую базу и обратиться в суд», – сказал политик (УРА-Информ (<http://ura-inform.com>)). – 2012. – 26.12).

***

25 грудня під стінами Верховної Ради відбулась акція протесту проти «тушкування» в парламенті. Під час акції народний депутат фракції «Батьківщина» А. Пишний заявив, що опозиція внесе до Верховної Ради постанову про створення тимчасової слідчої комісії, яка повинна розслідувати факт неприйняття Андрієм і Олександром Табаловими присяги народного депутата. Він також нагадав, що на момент складання присяги народними депутатами ВР Андрія і Олександра Табалових не було в сесійній залі, як того вимагає процедура згідно Конституції.

В акції протесту взяли участь близько 300 людей. Учасники акції тримали в руках прапори об'єднаної опозиції, плакати «Тушки – геть!», «Зрадники» з портретами батька і сина Табалових (**За матеріалами сайту партії «Фронт змін»** (<http://frontzmin.ua>)). – 2012. – 25.12).

***

25,8 % українцев готови піддержать В. Януковича на президентских выборах, если бы они состоялись в ближайшие выходные. Об этом свидетельствует опрос Центра социальных исследований «София», проведенный в первой половине декабря среди респондентов, которые намерены прийти на выборы, пишет УРА-Информ.

За лидера фракции «Батьківщина» А. Яценюка готовы отдать свой голос 16,1 %, за главу партии УДАР В. Кличко – 16 %. Лидера ВО «Свобода» О. Тягнибока хотели бы поддержать на президентских выборах 7,8 % респондентов, лидера Компартии Украины П. Симоненко – 6,5 %, народного депутата Украины (фракция «Батьківщина») А. Гриценко – 2,6 %.

За лидера партии «Украина – Вперед!», которая отныне занимает пост министра социальной политики, Н. Королевскую изъявили желание проголосовать 1,3 % опрошенных. Проголосовали бы против всех кандидатов 5,2 % опрошенных, не определились с ответом 17,4 %.

Относительно участия в голосовании на президентских выборах в ближайшие выходные намерения украинцев распределились таким образом: обязательно (наверное) принимал бы участие в голосовании – 48,4 %, скорее принимал бы участие – 26,8 %, скорее не голосовал бы – 6,1 %, не принимал бы участия в голосовании – 13,5 %. Затруднились с ответом 5,2 % респондентов. Опрос проводился во всех административно-территориальных единицах Украины (24 области, АР Крым, Киев и Севастополь). Всего опрошено 5004 респондента. Статистическая погрешность не превышает 1,5 % (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2012. – 26.12).

ЕКОНОМІКА

ЄС схвалено рішення про виділення Україні у рамках програми «Підтримка впровадження Енергетичної стратегії України» чергового траншу на суму 28,140 млн євро. Рішення прийнято на основі оцінки Європейської Комісії стану виконання індикаторів для здійснення виплат за Програмою та прогресу Української сторони у сфері управління державними фінансами.

До кінця 2012 р. кошти мають надійти на рахунок Міністерства фінансів у Національному банку. Головним розпорядником бюджетних коштів і виконавцем відповідної бюджетної програми є Міністерство енергетики та вугільної промисловості. Порядок використання коштів затверджено постановою Кабінету Міністрів від 13.07.2011 № 739 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки впровадження Енергетичної стратегії України на період до 2030 р.» (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua). – 2012. – 25.12).

***

Из-за роста внешней задолженности, по состоянию на 30 ноября 2012 г., государственный долг Украины увеличился до 62,735 млрд долл.

Об этом сообщает пресс-служба Министерства финансов Украины. Как сказано в сообщении, в ноябре этого года сумма государственного и гарантированного государством долга увеличилась в основном за счет выпуска облигаций внешнего государственного займа 2012 г. в объеме 1,25 млрд долл. со ставкой 7,8 % и сроком обращения 10 лет.

Общая сумма внешних госзаймов в нынешнем году, с учетом выпуска облигаций, выросла до 4,85 млрд долл. По информации ведомства, в сентябре Минфин разместил дополнительный выпуск пятилетних евробондов на сумму 600 млн долл., основной объем которых на 2,0 млрд долл. был продан в июле. В августе правительство также продало двухлетние внешние облигации на 1 млрд долл. За одиннадцать месяцев с начала года общая сумма госдолга выросла на 5,9 %. За 2011 г. госдолг увеличился примерно на 9 % после роста на 36,4 % в 2010 г. Напомним, в Министерстве финансов намерены наращивать эмиссию казначейских обязательств, которые в течение следующего года будут продаваться населению через сеть Ощадбанка (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>)). – 2012. – 26.12).

***

25 грудня Пенсійний фонд України завершив фінансування пенсійних виплат за грудень по всіх регіонах України (Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)). – 2012. – 26.12).

***

Доходы от услуг связи в Украине в январе – ноябре 2012 г. выросли по сравнению с аналогичным периодом 2012 г. на 1 % и составили 47,646 млрд грн, сообщила Государственная служба статистики в понедельник.

По ее данным, доходы от предоставления услуг связи населению за этот период увеличились на 1,8 % – до 17,748 млрд грн.

В то же время поступления от услуг почтовой связи снизились на 5 % и составили 2,958 млрд грн.

Доходы от городской телефонной связи в январе – ноябре 2012 г. увеличились на 5,9 % – до 4,528 млрд грн, сельской – возросли на 0,4 %, до 323,9 млн грн, телефонной междугородней – сократились на 14,3 %, до 2,765 млрд грн, IP-телефонии – на 16,4 % до 125,4 млн грн. Доходы от мобильной связи в январеноябре возросли на 0,3 % – до 28,888 млрд грн. Выручка от предоставления услуг доступа к сети Интернет увеличилась на 9,3 % – до 4,233 млрд грн. Доходы от услуг кабельного телевидения в январе – сентябре выросли на 5,2 % – до 1,413 млрд грн. Традиционно большую часть доходов «кабельщикам» принесли домохозяйства – 1,378 млрд грн (прирост – 5,4 %) (*Finance.ua* (<http://news.finance.ua>). – 2012. – 26.12).

***

Украина в январе может экспортировать около 2 млн т зерна, считает президент Украинской зерновой ассоциации (УЗА) В. Клименко, пишет UBR.UA. При этом, по словам эксперта, экспорт украинского зерна по итогам декабря ожидается в объеме около 3 млн т. Согласно информации В. Клименко, Украина с начала текущего маркетингового года (МГ, июль 2012 – июнь 2013 г.) поставила на внешние рынки более 13 млн т зерна. «Мы видим, что по итогам маркетингового года можем экспортировать порядка 22 млн т зерна», – добавил он. Президент УЗА уточнил, что в настоящее время Украина отгружает на экспорт преимущественно кукурузу.

Напомним, Министерство аграрной политики и продовольствия Украины оценивает экспортный потенциал страны на текущий МГ в 23 млн т зерна. Урожай зерна в Украине, по прогнозам Минагропрода, в 2012 г. составит около 46,2 млн т против рекордных 56,7 млн т в 2011 г. (*Украинский Бизнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2012. – 25.12).

***

Украиной с начала года было отправлено на экспорт лекарств в количестве 12,6 тыс. т. Согласно сообщению Гос-

таможслужбы, экспорт лекарств составил в денежном эквиваленте 199,7 млн долл. Речь идет о препаратах украинского производства. В целом география экспорта лекарств в 2012 г. увеличилась. Препараты начали экспортировать в Македонию и Туркмению. Также примерно на 75 % возрос экспорт препаратов в Россию и в США – на 55 %. В три раза возрос экспорт украинских лекарственных препаратов во Вьетнам.

Напомним, что Антимонопольный комитет Украины рекомендовал основным участникам рынка лекарств воздержаться от экономически необоснованного повышения цен или способствованию возникновению дефицита. Об этом сообщила пресс-служба АМКУ (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>)). – 2012. – 26.12).

***

Украина с начала нового года повышает цену транзита нефти для России. С 1 января 2013 г. тариф на транзит нефти из Российской Федерации через Украину по нефтепроводу «Дружба» в страны Европейского Союза будет увеличен до 8,35 евро за тонну. Об этом говорится в сообщении пресс-службы российской компании «Транснефть». Как сказано в сообщении, транзит осуществляется из РФ через Украину в направлении Словакии и Венгрии. Напомним, в этом году нефтегазовый сектор Украины уже повысил тарифы на транзит российской нефти на 8,5 % – до 7,7 евро за тонну. По данным Госстата Украины, трубопроводная транспортировка энергоносителей за 6 месяцев 2012 г. показала ощутимый совокупный ценовой рост – на 17,1 %. При этом подорожание коснулось как газа, так и сырой нефти. Транзит нефти в страны Евросоюза (Словакию, Венгрию, Чехию) через нефтепроводную систему Украины в январе – октябре 2012 г. сократился до 11,971 млн т, что на 19 % меньше, чем за аналогичный период 2011 г. (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>)). – 2012. – 26.12).

***

Корпорация Бисквит-Шоколад (Харьков) намерена выйти на рынки Объединенных Арабских Эмиратов и

Пакистана в 2013 г. Корпорация планирует вывести на завершающий этап переговоры с потенциальными партнерами в рамках крупнейшей кондитерской выставки в мире ISM-2013, которая состоится в Кельне (Германия) 27 января 2013 г.

Напомним, Украина в январе-октябре 2012 г. сократила экспорт кондитерских изделий на 2,2 % по сравнению с аналогичным периодом 2011 г. – до 224,5 тыс. т продукции (*Korrespondent.net* (<http://korrespondent.net>). – 2012. – 26.12).

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ КРИЗОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Стоимость украинских активов упала за прошедший год на треть. Больше снижение среди развивающихся стран наблюдалось только на Кипре –60 %. В то же время в Турции фондовый рынок вырос на 50 %. Об этом сообщает агентство UBR.UA.

По результатам 2012 г., Украина заняла второе место по уровню падения национального фондового рынка среди развивающихся стран мира, сообщает газета Financial Times. Первое место в рейтинге авторитетное финансовое издание присвоило Кипру.

Как сообщает издание, на фондовом рынке Украины в текущем году падение цен акций составило 35 %. Фондовый рынок переживающего экономический кризис Кипра упал на 60 %. В то же время, наиболее успешными по результатам года стали биржи Венесуэлы и Турции, продемонстрировав рост рынка на более чем 50 %. По оценке Financial Times, показатель состояния национального фондового рынка окажет влияние на инвестиционные решения в следующем году (*Украинский Бизнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2012. – 25.12).

***

На сегодняшний день в Украине появились предпосылки для обвала гривны. Об этом заявил независимый финансовый эксперт В. Суслов, пишет UBR.UA. «Конечно, никто не скажет, когда и насколько она упадет, но то, что предпосылки

есть, очевидно», – сказал он. При этом эксперт подчеркнул, что девальвации национальной валюты не удастся избежать в том случае, если НБУ не устранил огромный показатель негативного сальдо торгового баланса.

По словам В. Суслыва, сейчас это делается за счет резервов НБУ, что ставит под вопрос его дальнейшую возможность сдерживать валютный курс. «Дальнейшее уменьшение резервов ставит под вопрос возможность Нацбанка удерживать курс национальной валюты», – отметил он.

Вместе с тем эксперт назвал желание населения хранить депозиты в гривне риском. «На сегодняшний день ставки по гривневым депозитам в два раза превышают ставки по валютным депозитам, и это стимулирует многих рисковать и держать средства в гривне», – пояснил он. В. Суслов также считает, что угроза введения налога на покупку валюты лишь сдерживает население, а не меняет сознание украинцев (*Украинский Бизнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2012. – 25.12).

***

Национальный банк Украины и дальше будет проводить политику противодействия необоснованным курсовым колебаниям. Об этом журналистам сообщил руководитель группы советников главы Национального банка В. Литвицкий. По его мнению, регулятор дал понять валютным спекулянтам, что НБУ имеет твердое намерение давать достойный ответ на спекулятивные атаки на гривну. Рядовой украинец не должен страдать от искусственно созданного ажиотажа и паники вокруг курсовой динамики.

В. Литвицкий подчеркнул, что Нацбанку удалось полностью нивелировать попытки валютных спекулянтов заработать на «раскачивании» курса. «Подтверждается мнение руководителей Национального банка, причин для чрезмерных колебаний курса гривны нет», – подчеркнул он. В. Литвицкий также призвал граждан не доверять заявлениям экспертов, прогнозирующих якобы неминуемый обвал курса гривны. Руководитель группы советников главы НБУ, призвал граждан не слушать тех, кто делает заявления о якобы неминуемом обвале гривны,

а прислушиваться к руководителям и специалистам НБУ и к тем, кто профессионально выполняет свою конституционную обязанность, обеспечивая ценовую и курсовую стабильность. В свою очередь, В. Литвицкий фундаментальной предпосылкой стабильности гривны назвал то, что украинская экономика является здоровой, а также убежденность рынка в противодействии резким колебаниями курса гривны со стороны НБУ (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2012. – 26.12).

***

Украина входит в 2013 г. с очередным спадом экономики, который усугубляется валютными рисками. В условиях снижения спроса на продукцию предприятия станут сокращать штаты, однако уже в середине следующего года ситуация может вновь улучшиться, пишет «Коммерсант-Украина».

Издание подчеркивает – чтобы закрепить положительный эффект от возобновления глобального спроса, украинским властям необходимо провести хотя бы часть задекларированных реформ. В правительстве же рассчитывают, что в 2013 г. темпы роста реального ВВП вернуться к уровню 3,4 %. Согласно ноябрьскому консенсус-прогнозу Минэкономразвития, независимые эксперты ожидают рост ВВП не выше 2,9 %. Однако даже такой прогноз основывается на ожидании восстановления сотрудничества Украины с Международным валютным фондом.

Эксперты также отмечают, что в ближайшие месяцы экономическая ситуация останется очень сложной. «В первой половине года нас ждут сложности, связанные как с проблемами по обслуживанию внешних долгов, так и замедлением проведения ключевых реформ. Правительство никак не может решиться повысить тарифы на газ для населения, чтобы восстановить сотрудничество с МВФ. К этому добавляется политическое неприятие пенсионной реформы, ее реализация будет проходить гораздо сложнее, чем сейчас. Все это произойдет на фоне сохранения высокого давления на курс гривны, что также является причиной снижения притока инвестиций в страну», – утверждает исполнительный директор Международного фонда Блейзера О. Устенко.

Ухудшение экономической ситуации заставит компании сократить штаты, уверяют эксперты.

«По итогам 2012 года бизнес получит гораздо меньшую прибыль, чем ожидалось. Для сохранения рентабельности многие предприятия будут вынуждены минимизировать расходы, в том числе путем сокращения персонала. Очевидно, что эта тенденция продлится и в 2013 г.», – прогнозирует генеральный директор ИК Dragon Capital Т. Фиала.

Ключевые рекомендации экспертов власти остаются неизменными: улучшение инвестиционного климата и поддержка отраслей, ориентированных на внутренний рынок. «Эти рекомендации уже набрали оскмину, но до сих пор остаются актуальными. Именно эти шаги могут дать быстрый положительный эффект, что особенно важно в условиях кризиса», – отмечает О. Устенко.

Однако даже выполнение этих условий не может нивелировать девальвационные риски. «Чем быстрее пройдет девальвация, тем лучше. Нынешняя экономическая ситуация не настолько критичная, как в 2008 г., поэтому можно обойтись ослаблением гривны на 10–15 %. Такой шаг не только повысит конкурентоспособность экспорта и вернет в страну иностранные инвестиции, но и станет важным экономическим сигналом, что самое худшее уже позади», – полагает руководитель аналитического департамента SP Advisors В. Вавришук (*Утро-Украина (www.utro.ua)*. – 2012. – 26.12).

***

В Украине задолженность по зарплате уже составляет около миллиарда грн.

Согласно сообщению Госстата, к 1 декабря этого года задолженность по зарплатам уже составляла 950 млн 524 тыс. грн. При этом еще к 1 ноября задолженность была равна 896 млн 906 тыс. грн, то есть за месяц она возросла на 5,9 %. При этом экономически активные предприятия остались должны сотрудникам около 484 млн грн, а предприятия-банкроты – около 412 млн.

Самая большая зарплатная задолженность на данный момент в Донецкой области – около 158 млн грн, на

Харьковщине – около 124 млн грн. Наименьшая задолженность – в Черновицкой области – 45 тыс. грн (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>)). – 2012. – 26.12).

***

Французский Президент Ф. Олланд отказался от рождественских каникул из-за кризиса. Президент не уйдет в продолжительный отпуск по случаю Рождества и Нового года.

В свою очередь, отметим, что президент Украинского союза промышленников и предпринимателей А. Кинах считает, что Украина может повторно испытать серьезный кризис, поскольку в стране отмечается беспрецедентно высокий уровень присутствия теневой экономики. По мнению депутата, сегодня формируются предпосылки для того глубокого кризиса, при котором за два года Украина потеряла 27 % своего промышленного производства. И в Европе, и в мировой экономике видны серьезные снижения темпов развития, сопровождающиеся элементами рецессии. Украина зависима от внешнеэкономической конъюнктуры, поскольку половина нашей экономики формируется экспортерами, сообщил А. Кинах (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>)). – 2012. – 26.12).

***

Подавший в отставку премьер-министр Италии М. Монти обнародовал ряд мер, с помощью которых, как он рассчитывает, госдолг страны удастся сократить с 126 до 60 % ВВП. План реформы по преодолению долгового кризиса опубликован на сайте Agenda Monti, пишет UBR.UA.

Бывший глава кабинета министров выступил за жесткую бюджетную политику и проведение структурных реформ. М. Монти отметил, что необходимо бороться с коррупцией, безработицей, уклонением от уплаты налогов, а также привлекать в страну больше иностранных инвесторов.

По мнению политика, Италии следует упростить правила регулирования на рынке труда, а также создать налоговый режим, благоприятный для трудоустройства женщин и молодежи. М. Монти выступил в защиту среднего класса и бедней-

---

ших слоев населения. По его мнению, налоговую нагрузку на самых богатых граждан следует увеличить.

По плану М. Монти, госдолг Италии при соблюдении необходимых мер будет сокращаться на пять процентов в год, начиная с 2015 г. Срок, необходимый для сокращения задолженности до 60 % ВВП, не уточняется (*Украинский Бизнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2012. – 25.12).

***

Рост продаж в США в период праздников замедлился по сравнению с прошлым годом более чем наполовину. Об этом говорится в исследовании Master Card Advisors Spending Pulse. Компания отслеживает продажи как в обычных магазинах, так и через Интернет. Показатель вырос в период с 28 октября по 24 декабря всего на 0,7 %. Для сравнения, в прошлом году рост составил более 2 %. Население все больше проявляет осторожность, особенно на фоне неопределенности с «фискальным обрывом». Напомним, что потребительское доверие в США упало в декабре до пятимесячного минимума (*КУРСИВ.kz* (<http://www.kursiv.kz>). – 2012. – 26.12).

Бюлетень підготували:
О. Ворошилов, С. Кулицький, В. Пальчук, І. Соколова.
Редакційна група: Т. Дубас,
Л. Степченко, Ю. Шлапак
Комп'ютерна верстка:
І. Соколова

Підп. до друку 27.12.2012.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Друк офс. Обл.-вид. арк. 3,56. Гарнітура Times,
HeliosCompressed, HeliosCondLight
Видається в друкованому та електронному вигляді

Надруковано у НВЦ Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.